

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

<https://helios.ntua.gr/course/view.php?id=827>

Διδάσκοντες: Στάθης Ζάχος, Νίκος Παπασπύρου,
Ζωή Παρασκευοπούλου, Δημήτρης Φωτάκης,
Μάριος Κόνιαρης, Πέτρος Ποτίκας, Δώρα Σούλιου

E-mail προς όλους: progintro@courses.softlab.ntua.gr

Διαφάνειες παρουσιάσεων

25/9/25

- ✓ Εισαγωγή στην πληροφορική
- ✓ Εισαγωγή στον προγραμματισμό με τη γλώσσα C++
- ✓ Μεθοδολογία αλγοριθμικής επίλυσης προβλημάτων

Εισαγωγή

(i)

□ Σκοπός του μαθήματος

- Εισαγωγή στην **πληροφορική** (computer science)
- Εισαγωγή στον **προγραμματισμό** ηλεκτρονικών υπολογιστών (H/Y)
- Μεθοδολογία **αλγοριθμικής** επίλυσης προβλημάτων

Εισαγωγή

(ii)

□ Αλγόριθμος

- Πεπερασμένη ακολουθία **ενεργειών** που περιγράφει τον τρόπο επίλυσης ενός προβλήματος
- Εφαρμόζεται σε **δεδομένα** (data)

□ Πρόγραμμα

- Ακριβής περιγραφή ενός αλγορίθμου σε μια **τυπική γλώσσα** που ονομάζεται **γλώσσα προγραμματισμού**

Εισαγωγή

(iii)

□ Φυσική γλώσσα

- Χωρίς τόσο αυστηρούς **συντακτικούς** περιορισμούς
- Μεγάλη πυκνότητα και **σημασιολογική** ικανότητα

□ Τυπική γλώσσα

- **Αυστηρότατη** σύνταξη και σημασιολογία

□ Γλώσσα προγραμματισμού

- Τυπική γλώσσα στην οποία μπορούν να περιγραφούν **υπολογισμοί**
- **Εκτελέσιμη** από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή

Εισαγωγή

(iv)

□ Πληροφορική

Ηλεκτρονικοί
υπολογιστές
(engineering)

Μαθηματικά

Σχεδίαση και
κατασκευή

Θεωρία και
αναλυτική μέθοδος

□ Κεντρική έννοια:

υπολογισμός (computation)

Εισαγωγή

(v)

□ Πληροφορική: μαθηματοποίηση της μεθοδολογίας των μηχανικών

- Απαιτήσεις – Πρόβλημα
- Προδιαγραφές
- Σχεδίαση
- Υλοποίηση
- Εμπειρικός έλεγχος – Θεωρητική επαλήθευση
- Βελτιστοποίηση
- Πολυπλοκότητα (κόστος πόρων-αγαθών)
- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση

Έννοιες που υπήρχαν για τους μηχανικούς, στην πληροφορική τυποποιήθηκαν, πήραν μαθηματική μορφή, άρα μπορεί κανείς να επιχειρηματολογήσει με αυτές τις έννοιες χρησιμοποιώντας αποδείξεις.

Εισαγωγή

(vi)

- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
 - Σκοπός: να μάθεις να σκέφτεσαι
 - Η Ευκλείδεια Γεωμετρία (με τη βασική διδακτική της αξία) απουσιάζει από το πρόγραμμα σπουδών εδώ και χρόνια.
 - Αποτέλεσμα: όπως είδαμε και στις πανελλήνιες εξετάσεις δίνεται έμφαση στην αποστήθιση ανουσίων θεωρημάτων και γνώσεων διαφορικού και απειροστικού λογισμού. Η ικανότητα μαθηματικής επίλυσης απλών αλλά πρωτότυπων προβλημάτων δεν παίζει ρόλο.
 - Απουσία γνώσεων συνδυαστικής (μέτρηση περιπτώσεων, τρίγωνο Pascal).
 - Εφαρμογή των αποστηθισμένων κανόνων;
 - Άλγεβρα: αν ρωτήσω έναν τελειόφοιτο Λυκείου πόσο κάνει 107×93 θα δυσκολευτεί πολύ να απαντήσει, ενώ φυσικά γνωρίζει ότι $(\alpha + \beta)(\alpha - \beta) = \alpha^2 - \beta^2$

Εισαγωγή

(vii)

- Οι μαθητές αγνοούν την έννοια του “αποδοτικού αλγόριθμου”
 - π.χ. μαθαίνουν ένα μη-αποδοτικό αλγόριθμο για την εύρεση του Μ.Κ.Δ. ενώ ο αλγόριθμος του Ευκλείδη απουσιάζει από την ύλη
- Πρόταση
 - Εισαγωγή της Θεωρητικής Πληροφορικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για όλους τους μαθητές
 - Μεθοδολογία επίλυσης προβλημάτων με σχεδίαση και υλοποίηση αλγορίθμων

Εισαγωγή

(viii)

- Τριτοβάθμια εκπαίδευση
 - Η τεχνολογία αλλάζει αέναα και γρήγορα – τα θεμέλια μένουν
 - Αυτά τα θεμέλια πρέπει να είναι η ραχοκοκαλιά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: έμφαση στην αλγοριθμική σκέψη σε αντιδιαστολή με τις τεχνολογικές δεξιότητες (computer literacy)
 - Computer science, computing science, informatics
 - Dijkstra: η Επιστήμη των Υπολογιστών έχει τόση σχέση με τους υπολογιστές όσο και η Αστρονομία με τα τηλεσκόπια
 - Primality: σημαντικό επίτευγμα σε μία χώρα χωρίς υποδομές

Εισαγωγή

(ix)

- Να μην ξεχνάμε ότι
 - Το να κάνεις λάθη είναι ανθρώπινο.
 - Για να τα κάνεις θάλασσα χρειάζεσαι υπολογιστή!

Εισαγωγή

(x)

- Κατασκευή υπολογιστικών μηχανών
 - Αρχαιότητα: υπολογιστικές μηχανές, μηχανισμός των Αντικυθήρων, κ.λπ.
 - 17ος αιώνας, Pascal και Leibniz, μηχανικές υπολογιστικές αριθμομηχανές
 - ⇒ στοιχειώδεις αριθμητικές πράξεις
 - 1830–1840, Babbage, “αναλυτική μηχανή”
 - ⇒ λογάριθμοι, τριγωνομετρικές συναρτήσεις
 - 1880–1890, Hollerith, μηχανή με διάτρητες κάρτες για την αυτοματοποίηση των εκλογών

Εισαγωγή

(xi)

- Κατασκευή υπολογιστών
 - 1920–1930, Bush, ηλεκτρική (αναλογική) υπολογιστική μηχανή ⇒ διαφορικές εξισώσεις
 - ~1940, Zuse, ηλεκτρονική (ψηφιακή) υπολογιστική μηχανή
 - ⇒ πρόγραμμα και δεδομένα, χωριστά
 - 1945–1950, μοντέλο von Neumann
 - ⇒ πρόγραμμα και δεδομένα, από κοινού
 - 1950–σήμερα, ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών

Εισαγωγή

(xii)

Κατασκευή υπολογιστών

- ▶ 1952– **main frames** IBM 650, 7000, 360
- ▶ 1965– **mini computers** DEC PDP-8
- ▶ 1977– **personal computers** Apple II
- ▶ 1981 IBM PC
- ▶ 1983, 1984 Apple: Lisa, Macintosh
- ▶ 1985– **internet**
- ▶ 1990– **world wide web**
- ▶ 2000– **PDA, smartphones, cloud, κ.λπ.**

Εισαγωγή

(xiii)

Μηχανικοί υπολογιστών

- ▶ **Tom Watson, IBM, 1945**
Ο κόσμος χρειάζεται περίπου 5 υπολογιστές
- ▶ **Gordon Moore, Intel, 1965**
Η πυκνότητα του hardware στα ολοκληρωμένα κυκλώματα διπλασιάζεται κάθε 18 μήνες

Εισαγωγή

(xiv)

Θεμέλια της πληροφορικής

- ▶ Μαθηματική λογική
- ▶ **Αριστοτέλης**: συλλογισμοί

$$\frac{A \quad A \rightarrow B}{B} \text{ (modus ponens)}$$
- ▶ **Ευκλείδης**: αξιωματική θεωρία
- ▶ Αρχές 20ου αιώνα, **Hilbert**
⇒ αξίωμα, θεώρημα, τυπική απόδειξη

Εισαγωγή

(xv)

Πρόγραμμα του Leibniz:

- θεμελίωση των μαθηματικών**
- ▶ γλώσσα για όλα τα μαθηματικά
- ▶ θεωρία
- ▶ **συνεπής** (consistent) και **πλήρης** (complete)

$$A \wedge \neg A \text{ αντίφαση}$$
- ▶ **Γλώσσα** (Boole, De Morgan, Frege, Russel)
 - ▶ προτασιακός λογισμός $\wedge, \vee, \neg, \rightarrow, \leftrightarrow$
 - ▶ κατηγορηματικός λογισμός $\forall, \exists$

Εισαγωγή

(xvi)

Θεωρία

- ▶ Συνολοθεωρία, **Cantor, Frege** ∈
- ▶ Παράδοξο του **Russel**

$$A = \{ x \mid x \notin x \}$$

$$\begin{array}{l} A \in A \rightarrow A \notin A \\ A \notin A \rightarrow A \in A \end{array}$$

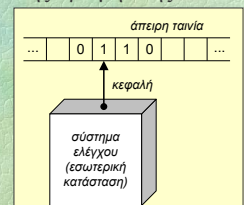
- ▶ Άλλες θεωρίες συνόλων (ZF, κ.λπ.)
- ▶ Άλλες θεωρίες για τη θεμελίωση των μαθηματικών (θεωρία συναρτήσεων, κατηγοριών, κ.λπ.)
- ▶ 1920–1930, προσπάθειες για απόδειξη συνέπειας

Εισαγωγή

(xvii)

Συνέπεια και πληρότητα

- ▶ 1931, **Gödel**, θεώρημα μη πληρότητας
⇒ δεν είναι δυνατόν να κατασκευαστεί συνεπής και πλήρης θεωρία της αριθμητικής
- ▶ 1936, **Turing**,
⇒ μη αποκρίσιμες (undecidable) προτάσεις
⇒ μηχανή Turing, υπολογισιμότητα

Εισαγωγή

(xviii)

□ Μη πληρότητα (incompleteness)

- **David Hilbert**, 1862-1943
- **Kurt Gödel**, 1906-1978 (ασιτία)
- **Δοξιάδης**
 - Incompleteness: a play and a theorem
 - Ο θείος Πέτρος και η εικασία του Goldbach
- **Παπαδημητρίου**
 - Το χαμόγελο του Turing
- **Hoffstader**
 - Gödel, Escher, and Bach

Εισαγωγή

(xix)

□ Κλάδοι της πληροφορικής

- Αλγόριθμοι και δομές δεδομένων
- Γλώσσες προγραμματισμού
- Αρχιτεκτονική υπολογιστών και δικτύων
- Αριθμητικοί και συμβολικοί υπολογισμοί
- Λειτουργικά συστήματα
- Μεθοδολογία – τεχνολογία λογισμικού
- Βάσεις δεδομένων και διαχείριση πληροφοριών
- Τεχνητή νοημοσύνη και ρομποτική
- Επικοινωνία ανθρώπου – υπολογιστή

Εισαγωγή

(xx)

□ Υπολογιστής

- επεξεργαστής
- μνήμη
- συσκευές εισόδου/εξόδου

□ Ιδιότητες

- αυτόματο χωρίς εξυπνάδα
- μεγάλη ταχύτητα
- ακρίβεια στις πράξεις

Γλώσσες προγραμματισμού

(i)

□ Γλώσσα μηχανής

0110110 11011011

διεύθυνση εντολή

□ Συμβολική γλώσσα (assembly)

label: add ax, bx

διεύθυνση πράξη δεδομένα

□ Γλώσσες χαμηλού και υψηλού επιπέδου

□ Υλοποίηση γλωσσών προγραμματισμού

- μεταγλωττιστής (compiler)
- διερμηνέας (interpreter)

Γλώσσες προγραμματισμού

(ii)

□ Κυριότερες γλώσσες, ιστορικά

1950

1960 FORTRAN, LISP, COBOL, Algol, BASIC, PL/I

1970 **Pascal**, C,

Smalltalk, Prolog, ML, Logo

1980 C++, Modula-2, Ada, Perl

1990 Java, Python, Ruby, Haskell, PHP

2000 C#, ...

Γλώσσες προγραμματισμού

(iii)

□ Pascal

- **Niklaus Wirth** (1971)
- Γλώσσα γενικού σκοπού (general purpose)
- Συστηματικός και δομημένος προγραμματισμός

□ C

- **Dennis Ritchie** (1972)
- Γενικού σκοπού αλλά χαμηλότερου επιπέδου
- Προγραμματισμός συστημάτων

□ C++

- **Bjarne Stroustrup** (1983)
- Γενικού σκοπού, αντικειμενοστρεφής

pzhelP

Ασκήσεις (i)

```
#include "pzhelp"
PROGRAM {
    WRITELN("hello world");
}
```

#1

```
#include "pzhelp"
PROGRAM {
    WRITE("hello "); WRITELN("world");
}
```

#2

```
#include "pzhelp"
PROGRAM {
    WRITE("hello world"); WRITELN();
}
```

#3

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου, Δ. Φωτιάκης

Δυο λόγια για το #include "pzhelp"

```
#include <iostream>
using namespace std;

int main () {
    cout << "hello world" << endl;
}
```

Απλή C++

#4

```
#include "pzhelp"
PROGRAM {
    WRITELN("hello world");
}
```

C++ & pzhelp

#5

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου, Δ. Φωτιάκης

Ασκήσεις (ii)

```
#include "pzhelp"
void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    hello(); hello();
}
```

#2

```
#include "pzhelp"
void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    for (int i = 0; i < 20; i++)
        hello();
}
```

#3

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου, Δ. Φωτιάκης

Ασκήσεις (iii)

```
#include "pzhelp"
const int n = 20;
int i;

void num_hello() {
    WRITELN(i, "hello world");
}

PROGRAM {
    for (i = 1; i <= n; i++)
        num_hello();
}
```

#4

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου, Δ. Φωτιάκης

Ασκήσεις (iv)

```
#include "pzhelp"
void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    WRITELN("Give number of greetings",
            "then press <enter>:");
    int n = READ_INT();
    for (int i = 0; i < n; i++) hello();
}
```

#5

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου, Δ. Φωτιάκης

Ασκήσεις (v)

```
#include "pzhelp"
void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    WRITE("Give number of greetings",
          "then press <enter>: ");
    int n = READ_INT();
    if (n < 0)
        WRITELN("## is negative");
    else
        for (int i = 0; i < n; i++)
            hello();
}
```

#6

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου, Δ. Φωτιάκης

Δομή του προγράμματος

```
#include "pzhelp"
PROGRAM
{
    REAL r, a;
    WRITE("Give the radius: ");
    r = READ_REAL();
    a = 3.1415926 * r * r;
    WRITELN("The area is:", a);
}
```

επικεφαλίδα

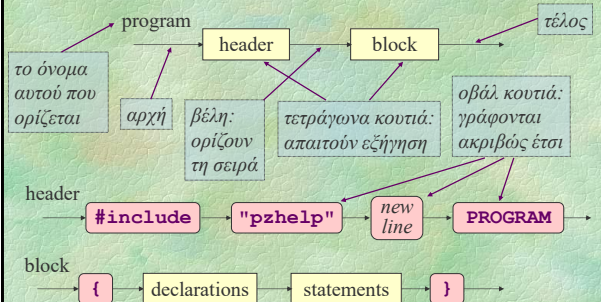
δηλώσεις

εντολές

σώμα = block

Συντακτικά διαγράμματα

Περιγράφουν τη **σύνταξη** τμημάτων του προγράμματος

μεταβλητή

?

!

Δηλώσεις μεταβλητών

(i)

- **μεταβλητή**: ένα «κουτί» της μνήμης του υπολογιστή όπου μπορεί να αποθηκευτεί μια πληροφορία (ένα δεδομένο)
- στο τμήμα δηλώσεων ορίζουμε **όλες** τις μεταβλητές που χρησιμοποιεί το πρόγραμμα
- για κάθε μεταβλητή ορίζουμε το **όνομά** της και τον **τύπο** της, δηλαδή το πεδίο των τιμών που μπορεί να πάρει η μεταβλητή

```
int i;
```

Δηλώσεις μεταβλητών

(ii)

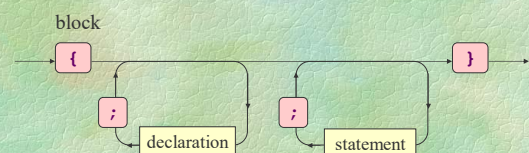
- Απλοί τύποι μεταβλητών
 - **int** ακέραιοι αριθμοί 0, 1, -3
 - **REAL** πραγματικοί αριθμοί 3.14
 - **char** χαρακτήρες 'a'
 - **bool** λογικές τιμές true, false

- Δήλωση περισσότερων μεταβλητών

```
int i, j, k;
REAL x, y;    char ch;
bool changed;
```

Συντακτικά διαγράμματα, ξανά

- Αναλυτικότερο συντακτικό διάγραμμα για το σώμα (block)

Σχόλια

- Μίας ή περισσότερων γραμμών

```
REAL x, y; /* οι συντεταγμένες  
           του κέντρου */  
REAL r;    // η ακτίνα
```

- Γράφονται (σχεδόν) παντού και αγνοούνται από τον μεταγλωττιστή
- Βοηθούν στην κατανόηση του κώδικα

Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (i)

- Συντακτική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει στους συντακτικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

- Συντακτικά σφάλματα στη C++

- εμφανίζονται όταν δεν ικανοποιούνται τα συντακτικά διαγράμματα

- παράδειγμα:

```
{ PROGRAM } WRITELN; ("hello world")
```

Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (ii)

- Νοηματική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει τους νοηματικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

- Νοηματικά σφάλματα στη C++

- εσφαλμένη χρήση τελεστών
`n = "a" * 3;`
- χρήση μεταβλητών χωρίς δήλωση
`int n, i;
n = i + j;`

Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iii)

- Σημασιολογική ορθότητα

- όταν το πρόγραμμα εκτελείται, πρέπει να κάνει ακριβώς αυτό που θέλουμε να κάνει

- Σημασιολογικά σφάλματα στη C++

- προέρχονται από την κακή σχεδίαση ή την κακή υλοποίηση του προγράμματος
- αυτά τα σφάλματα ονομάζονται συνήθως bugs και η διαδικασία εξάλειψής τους debugging

```
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);  
                        διαίρεση με το μηδέν
```

Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iv)

- Ο μεταγλωττιστής μπορεί να εντοπίσει σε ένα πρόγραμμα την ύπαρξη

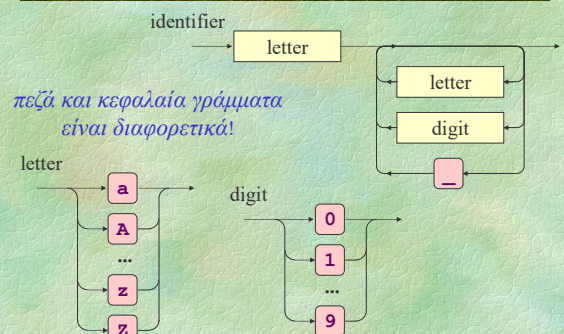
- συντακτικών σφαλμάτων
- νοηματικών σφαλμάτων

- Τυπώνει κατάλληλα μηνύματα σφάλματος

- Ο προγραμματιστής είναι υπεύθυνος για

- τη διόρθωση των παραπάνω
- τον εντοπισμό και τη διόρθωση σημασιολογικών σφαλμάτων

Συντακτικά διαγράμματα, ξανά

Ανάθεση τιμής σε μεταβλητή

□ Παραδείγματα αναθέσεων

```
n = 2;
pi = 3.14159;
done = true;
ch = 'b';
counter = counter + 1;
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);
```

Έξοδος στην οθόνη (i)

□ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITELN("Hello world!");
WRITELN("Hello", "world!");
```

□ Έξοδος χωρίς αλλαγή γραμμής

```
WRITE("Hel");
WRITELN("lo", "world!");
```

Έξοδος στην οθόνη (ii)

□ Έξοδος στην οθόνη

```
x = 6;
WRITE("x");
WRITE(" = ");
WRITE(x);
WRITELN();
WRITELN("3*x-1 =", 3*x-1);
WRITELN("x*(x+1) =", x*(x+1));
```

```
x = 6
3*x-1 = 17
x*(x+1) = 42
```

Έξοδος στην οθόνη (iii)

□ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITE(4);
WRITELN(2);
WRITELN(4, 2);
WRITE(6);
WRITE(6);
WRITELN(6);
WRITE(6, 6);
WRITELN(6);
```

```
42
4 2
666
6 66
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (i)

□ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

```
n = READ_INT();
r = READ_REAL();
c = getchar();
```

□ Είσοδος από το πληκτρολόγιο και διάβασμα μέχρι το τέλος της γραμμής

```
SKIP_LINE();
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ii)

```
PROGRAM {
    REAL r, a;

    WRITE("Give the radius: ");
    r = READ_REAL();
    a = 3.1415926 * r * r;
    WRITELN("The area is:", a);
}
```


Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iii)

```
PROGRAM {  
    WRITE("Give the radius: ");  
    REAL r = READ_REAL();  
    REAL a = 3.1415926 * r * r;  
    WRITELN("The area is:", a);  
}
```

Ταυτόχρονη δήλωση μεταβλητών και
“αρχικοποίηση” (initialization)
= ανάθεση για πρώτη φορά

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iv)

```
PROGRAM {  
    int first = READ_INT();  
    char operation = getchar();  
    int second = READ_INT();  
    int result;  
    switch (operation) {  
        case '+': result = first + second; break;  
        case '-': result = first - second; break;  
        case '*': result = first * second; break;  
        case '/': result = first / second; break;  
    }  
    WRITELN("The result is:", result);  
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (v)

- Αποθηκευτικός χώρος (buffer)
 - παρεμβάλλεται μεταξύ του πληκτρολογίου και του προγράμματος
 - εκεί αποθηκεύονται προσωρινά τα δεδομένα που πληκτρολογεί ο χρήστης μέχρι να διαβαστούν από το πρόγραμμα
 - η εισαγωγή στο buffer γίνεται με το πάτημα του πλήκτρου **enter**
 - αρχικά ο buffer είναι κενός

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vi)

```
PROGRAM {  
    WRITE("First: ");  
    int first = READ_INT();  
    WRITE("Second: ");  
    int second = READ_INT();  
    WRITELN("Result:", first + second);  
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vii)

- Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος
First: 3↵
Second: 6↵
Result: 9
- Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος
First: 3 6↵
Second: Result: 9

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (viii)

```
PROGRAM {  
    WRITE("First: ");  
    int first = READ_INT();  
    SKIP_LINE();  
    WRITE("Second: ");  
    int second = READ_INT();  
    WRITELN("Result:", first + second);  
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ix)

□ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3
Second: 6
Result: 9

□ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 6
Second: 7
Result: 10

Αριθμητικές παραστάσεις (i)

□ Απλές παραστάσεις

- σταθερές και μεταβλητές

□ Απλές πράξεις

- πρόσθεση, αφαίρεση $+$, $-$
- πολλαπλασιασμός $*$
- διαίρεση πραγματικών αριθμών $/$
- ηλίκο ακέραιας διαίρεσης $/$ προσοχή!
- υπόλοιπο ακέραιας διαίρεσης $\%$ modulo
- πρόσημα $+$, $-$

Αριθμητικές παραστάσεις (ii)

□ Παραδείγματα

- $1 + 1 \rightarrow 2$ τύπου **int**
- $1.0 + 2.0 \rightarrow 3.0$ τύπου **REAL**
- $1 + 3.0 \rightarrow 4.0$ τύπου **REAL**
- $5 / 2 \rightarrow 2$ ακέραιο ηλίκο
- $5 \% 2 \rightarrow 1$ ακέραιο υπόλοιπο
- $5.0 / 2 \rightarrow 2.5$ διαίρεση **REAL**
- $5.0 \% 2 \rightarrow \text{✗}$ απαγορεύεται!

□ Πραγματική διαίρεση μεταξύ ακεραίων;

► **int** $x=42$, $y=17$; **WRITE** ($1.0 * x / y$);

Αριθμητικές παραστάσεις (iii)

□ Προτεραιότητα τελεστών

- π.χ. $5+3*x-y \equiv 5+(3*x)-y$

□ Προσεταιριστικότητα τελεστών

- π.χ. $x-y+1 \equiv (x-y)+1$

□ Σειρά εκτέλεσης των πράξεων

- καθορίζεται **εν μέρει** από την προτεραιότητα και την προσεταιριστικότητα των τελεστών
- γενικά όμως εξαρτάται από την υλοποίηση
- π.χ. $(x+1)*(y-1)$

Λογικές παραστάσεις (i)

□ Συγκρίσεις

- ισότητα, ανισότητα $==$, $!=$
- μεγαλύτερο, μικρότερο $>$, $<$
- μεγαλύτερο ή ίσο, μικρότερο ή ίσο $>=$, $<=$

□ Λογικές πράξεις

- σύζευξη (και) **&&** *and*
- διάζευξη (ή) **||** *or*
- άρνηση (όχι) **!** *not*

Λογικές παραστάσεις (ii)

□ Πίνακες αλήθειας λογικών πράξεων

p	q	p && q	p	q	p q
false	false	false	false	false	false
false	true	false	false	true	true
true	false	false	true	false	true
true	true	true	true	true	true

σύζευξη

διάζευξη

p	! p
false	true
true	false

άρνηση

Προτεραιότητα τελεστών (i)

Τελεστής	Σημασία	Προσεταιριστικότητα
+ - !	πρόσημα, λογική άρνηση	—
* / %	πολλαπλασιασμός, διαίρεση	αριστερά
+ -	πρόσθεση, αφαίρεση	αριστερά
< <= >= >	σύγκριση	αριστερά
== !=	ισότητα	αριστερά
&&	λογική σύζευξη	αριστερά
	λογική διάζευξη	αριστερά

επάνω: μεγάλη προτεραιότητα

κάτω: μικρή προτεραιότητα

Προτεραιότητα τελεστών (ii)

Προτεραιότητα τελεστών

π.χ. `!p && q || r`
 $\equiv ((!p) \&\& q) || r$

π.χ. `x>3 && ! y+z==5` λάθος!
 $\equiv (x>3) \&\& ((!y)+z==5)$

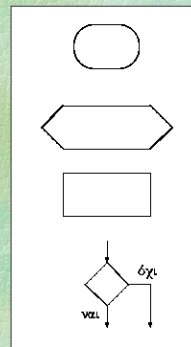
π.χ. `x>3 && !(y+z==5)` σωστό
 $\equiv (x>3) \&\& (!(y+z==5))$

Όταν δεν είμαστε σίγουροι, δε βλάπτει να χρησιμοποιούμε επιπλέον παρενθέσεις!

Δομές ελέγχου

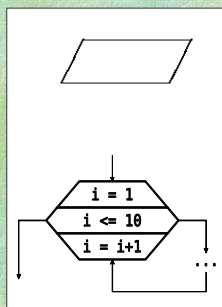
- Τροποποιούν τη σειρά εκτέλεσης των εντολών του προγράμματος
- Οι εντολές φυσιολογικά εκτελούνται κατά σειρά από την αρχή μέχρι το τέλος
- Με τις δομές ελέγχου επιτυγχάνεται:
 - ομαδοποίηση εντολών
 - εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
 - επανάληψη εντολών

Λογικά διαγράμματα ροής (i)

- Αρχή και τέλος
- Ολόκληρες λειτουργίες ή διαδικασίες
- Απλές εντολές
- Έλεγχος συνθήκης

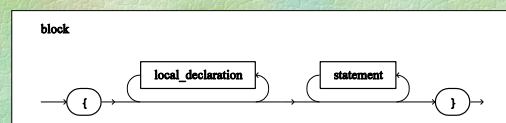
Λογικά διαγράμματα ροής (ii)

- Λειτουργία εισόδου/εξόδου
- Επανάληψη (βρόχος)

Σύνθετη εντολή (i)

- Ομαδοποίηση πολλών εντολών σε μία
- Χρήσιμη σε συνδυασμό με άλλες δομές
- Συντακτικό διάγραμμα

Σύνθετη εντολή

(ii)

Παραδείγματα

```
{
  int x=2, y=3, z=3;
  WRITELN(x, y, z);
}

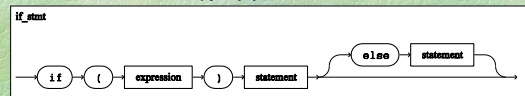
{
  a=2; b=3;
  {
    c=3;
    WRITE(a, b, c);
  }
  WRITELN();
}
```

Εντολή if

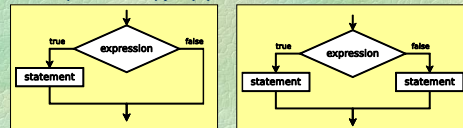
(i)

Εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη

Συντακτικό διάγραμμα

Λογικό διάγραμμα

Εντολή if

(ii)

Παραδείγματα

```
if (amount >= x) amount = amount - x;

if (amount >= 1000000)
  WRITELN("Found a millionaire!");

if (year > 1900 && year <= 2000)
  WRITE("20ός αιώνας");

if (x*x + y*y == z*z) {
  WRITELN("Pythagorean:", x, y, z);
  s = (z-x)*(z-y)/2;
  WRITELN("Perfect square:", s);
}
```

Εντολή if

(iii)

Παραδείγματα

```
if (year % 4 == 0 &&
    year % 100 != 0 ||
    year % 400 == 0 &&
    year % 4000 != 0)
  WRITELN("Το έτος", year,
    "είναι δίσεκτο!");
```

Εντολή if

(iv)

Παραδείγματα (συνέχεια)

```
if (x % 2 == 0) WRITELN("άρτιος");
else
  WRITELN("περιττός");

if (x > y) WRITELN("κέρδισα");
else if (x < y)
  WRITELN("κέρδισες");
else
  WRITELN("ισοπαλία");
```

το παρακάτω είναι ισοδύναμο αλλά χειρότερο:

```
if (x > y) WRITELN("κέρδισα");
if (x < y) WRITELN("κέρδισες");
if (x == y) WRITELN("ισοπαλία");
```

Εντολή if

(v)

Ένα else αντιστοιχεί στο πλησιέστερο προηγούμενο if που δεν έχει ήδη αντιστοιχιστεί σε άλλο else

Παράδειγμα

```
if (x > 0)
  if (y > 0)
    WRITELN("πρώτο τεταρτημόριο");
  else if (y < 0)
    WRITELN("τέταρτο τεταρτημόριο");
  else
    WRITELN("άξονας των x");
```


Εντολή switch

(i)

- Εκτέλεση υπό συνθήκη για πολλές διαφορετικές περιπτώσεις
- Προσφέρεται π.χ. αντί του:

```
if (month == 1)
    WRITELN("Ιανουάριος");
else if (month == 2)
    WRITELN("Φεβρουάριος");
...
else if (month == 12)
    WRITELN("Δεκέμβριος");
else
    WRITELN("άκυρος μήνας");
```

Εντολή switch

(ii)

- Παραδείγματα

```
switch (month) {
    case 1: WRITELN("Ιανουάριος");
            break;
    case 2: WRITELN("Φεβρουάριος");
            break;
    ...
    case 12: WRITELN("Δεκέμβριος");
            break;
    default: WRITELN("άκυρος μήνας");
            break;
}
```

Εντολή switch

(iii)

- Περισσότερα παραδείγματα

```
switch (month) {
    case 1: case 3: case 5: case 7:
    case 8: case 10: case 12:
        WRITELN("31 days"); break;
    case 4: case 6: case 9: case 11:
        WRITELN("30 days"); break;
    case 2:
        WRITELN("28 or 29 days"); break;
}
```

Εντολή switch

(iv)

- Οι μέρες μέχρι την πρωτοχρονιά

```
r = 0;
switch (month) {
    case 1: r = r + 31; // συνεχίζει...
    case 2: r = r + 28; // συνεχίζει...
    case 3: r = r + 31; // συνεχίζει...
    case 4: r = r + 30; // συνεχίζει...
    case 5: r = r + 31; // συνεχίζει...
    ...
    case 11: r = r + 30; // συνεχίζει...
    case 12: r = r + 31; // συνεχίζει...
}
r = r - day + 1;
WRITELN("Μένουν", r, "μέρες!");
```

Χωρίς break

Εντολή for

(i)

- Μαθαίνω να μετρώ

```
PROGRAM { // counting
    int i;
    WRITELN("Look:");
    for (i = 1; i <= 10; i++)
        WRITELN(i);
}
```

Look:
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

1. Εκκίνησε τη μεταβλητή *i* από την τιμή 1
2. Όσο η τιμή της *i* δεν ξεπερνά το 10
3. Εκτέλεσε το σώμα
4. Αύξησε κατά 1 την τιμή της *i*
5. Επανάλαβε!

Εντολή for

(ii)

- Μαθαίνω να μετρώ

```
PROGRAM { // counting
    WRITELN("Look:");
    for (int i = 1; i <= 10; i++)
        WRITELN(i);
}
```

- Η μεταβλητή *i* ορίζεται και μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο μέσα στο βρόχο

Εντολή for

(iii)

Δυνάμεις του δύο

```
PROGRAM { // powers of two
    int p = 1;
    for (int i = 0; i <= 10; i++) {
        WRITELN(2, "^", i, "=", p);
        p = p * 2;
    }
}
```

```
2^0 = 1
2^1 = 2
2^2 = 4
2^3 = 8
2^4 = 16
2^5 = 32
2^6 = 64
2^7 = 128
2^8 = 256
2^9 = 512
2^10 = 1024
```

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

Εντολή for

(iv)

Παραγοντικό

$$n! = 1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n$$

$$0! = 1$$

```
PROGRAM { // factorial
    WRITE("Give n: ");
    int n = READ_INT();
    int p = 1;
    for (int i = 2; i <= n; i++)
        p = p * i;
    WRITELN(n, "! =", p);
}
```

Αναλλοίωτη: $p = i!$

```
Give n: 1.
1 ! = 1
Give n: 4.
4 ! = 24
Give n: 7.
7 ! = 5040
Give n: 12.
12 ! = 479001600
Give n: 17.
17 ! = -288522240
```

Υπερχείλιση!

Εντολή for

(v)

Βλέπω αστεράκια

```
for (i = 1; i <= 5; i++) {
    for (j = 1; j <= 10; j++)
        WRITE("*");
    WRITELN();
}
```

```
*****
*****
*****
*****
*****
```

```
for (i = 1; i <= 5; i++) {
    for (j = 1; j <= 2*i; j++)
        WRITE("*");
    WRITELN();
}
```

```
**
****
*****
*****
*****
```

Εντολή for

(vi)

Ντόμινο

- οι αριθμοί πηγαίνουν μέχρι το $n = 6$
- συνολικά 28 κομμάτια
- τι γίνεται για άλλες τιμές του n ;

Εντολή for

(vii)

```
PROGRAM { // domino2
    WRITE("Give n: ");
    int n = READ_INT();
    int count = 0;
    for (int i = 0; i <= n; i++)
        for (int j = i; j <= n; j++) {
            WRITELN(i, j);
            count = count + 1;
        }
    WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 3.
0 0
0 1
0 2
0 3
1 1
1 2
1 3
2 2
2 3
3 3
Total 10 pieces.
```

Εντολή for

(viii)

- Ακριβώς $i+1$ κομμάτια έχουν τον αριθμό i ως μεγαλύτερο!

```
PROGRAM { // domino1
    WRITE("Give n: ");
    int n = READ_INT();
    int count = 0;
    for (int i = 0; i <= n; i++) {
        WRITELN(i+1, "with largest", i);
        count = count + i + 1;
    }
    WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6.
1 with largest 0
2 with largest 1
3 with largest 2
4 with largest 3
5 with largest 4
6 with largest 5
Total 28 pieces.
```


Εντολή for

(ix)

- Λίγα μαθηματικά δε βλάπτουν...

$$count = \sum_{i=0}^n (i+1) = \sum_{i=1}^{n+1} i = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

```
PROGRAM { // domino0
  WRITE("Give n: ");
  int n = READ_INT();
  int count = (n+2)*(n+1)/2;
  WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6
Total 28 pieces.
Give n: 17
Total 171 pieces.
Give n: 42
Total 946 pieces.
```

Εντολή for

(x)

- Υπολογίζουμε το ίδιο με 3 διαφορετικούς τρόπους

$$count = \sum_{i=0}^n \sum_{j=i}^n 1 = \sum_{i=0}^n (i+1) = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

domino2 domino1 domino0

- Πόσες αριθμητικές πράξεις κάνουν;
 - domino2: $(n+1)(n+2)/2$ προσθέσεις $O(n^2)$
 - domino1: $2(n+1)$ προσθέσεις $O(n)$
 - domino0: 2 προσθέσεις, 1 πολλαπλασιασμός $O(1)$
- Καλύτερο (γρηγορότερο) πρόγραμμα: αυτό με τη μικρότερη δυνατή πολυπλοκότητα!
- Πόσο σκέφτομαι εγώ / Πόσο «σκέφτεται» ο Η/Υ !

Εντολή for

(xi)

- Παραλλαγές: αύξηση και μείωση

- **for** (i = lower; i <= upper; i++)
αν lower ≤ upper, θα γίνουν upper - lower + 1 επαναλήψεις, αλλιώς καμία
- **for** (i = upper; i >= lower; i--)
αν lower ≤ upper, θα γίνουν upper - lower + 1 επαναλήψεις, αλλιώς καμία

Εντολή for

(xii)

- Παραλλαγές: αύξηση και μείωση με βήμα

- **for** (i = 1; i <= 20; i += 3)
i παίρνει τις τιμές: 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19
- **for** (i = 100; i >= 50; i -= 5)
i παίρνει τις τιμές: 100, 95, 90, 85, ..., 60, 55, 50

Εντολή for

(xiii)

- Ειδικές περιπτώσεις: μία φορά

```
for (i = 10; i <= 10; i++)
for (i = 10; i >= 10; i--)
```

- Ειδικές περιπτώσεις: καμία φορά

```
for (i = 12; i <= 10; i++)
for (i = 10; i >= 12; i--)
```

Εντολή for

(xiv)

- Κακή ιδέα #1:

- Να αλλάζουμε τη μεταβλητή ελέγχου (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου


```
for (i = 1; i <= 10; i++) {
  if (i > 5) i = 20;
  WRITELN(i);
}
```

- Δεν απαγορεύεται, κάνει όμως δύσκολη την κατανόηση των βρόχων!

for: συγκεκριμένο, εκ των προτέρων γνωστό πλήθος επαναλήψεων!

Εντολή for (xv)

❑ Κακή ιδέα #2:

- ❑ Να αλλάζουμε το (άνω ή κάτω) όριο (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου

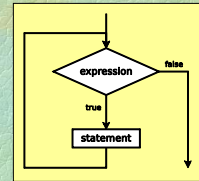
```
n = 10;
for (i = 1; i <= n; i++) {
    n--; // ή χειρότερα
    n++;
    WRITELN(i);
}
```

- ❑ Ούτε αυτό απαγορεύεται, κάνει όμως δύσκολη την κατανόηση των βρόχων!

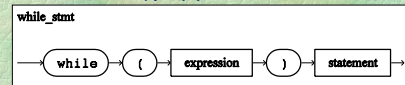
for: συγκεκριμένο, εκ των προτέρων γνωστό πλήθος επαναλήψεων!

Εντολή while (i)

- ❑ Βρόχος όσο ικανοποιείται μια συνθήκη
- ❑ Λογικό διάγραμμα

- ❑ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή while (ii)

- ❑ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ❑ Αν η συνθήκη είναι αρχικά ψευδής, ο βρόχος τερματίζεται χωρίς να εκτελεστεί το σώμα
- ❑ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή while (iii)

- ❑ Δυνάμεις του δύο, ξανά

```
PROGRAM { // more powers of two
    int p = 1, i = 0;
    while (p <= 10000000) {
        WRITELN(2, "^", i,
                "=", p);
        p = p * 2;
        i = i + 1;
    }
}
```

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

$2^0 = 1$
$2^1 = 2$
$2^2 = 4$
$2^3 = 8$
...
$2^{22} = 4194304$
$2^{23} = 8388608$

Εντολή while (iv)

- ❑ Άπειρος βρόχος

```
PROGRAM { // line punishment
    while (true)
        WRITELN("I must not tell lies");
}
```

I must not tell lies
I must not tell lies
I must not tell lies
...

Break

Διακόπτουμε ένα πρόγραμμα με **Ctrl+C** ή **Ctrl+Break**

Εντολή while (v)

- ❑ Άπειρος βρόχος, λιγότερο προφανής

```
PROGRAM {
    // another infinite_loop
    int x = 17;
    while (x > 0)
        x = (x + 42) % 2024;
}
```

Αναλλοίωτη: το x είναι θετικός και περιττός αέριαιος

x
17
59
101
143
185
...
1991
9
51
93
...

Εντολή while

(vi)

- Πρώτοι αριθμοί

```
PROGRAM { // primes
  WRITELN(2);
  for (int p = 3; p < 1000;
      p += 2) {
    int t = 3;
    while (p % t != 0)
      t = t + 2;
    if (p == t) WRITELN(p);
  }
}
```

Output	p	t
2	3	3
3	5	3
5	7	5
7	7	3
11	11	5
...	...	7
997	9	3
...	11	3
997	...	5
999	...	7
...	...	...
997	997	997
999	999	3

Αναλλοίωτη του while: το p δε διαιρείται με κανέναν αριθμό ≥ 2 και $\leq t$

Εντολή while

(vii)

- Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , ένας απλός αλγόριθμος

```
z = min(a, b);
while (a % z != 0 || b % z != 0)
  z = z - 1;
WRITELN(z);
```

Αναλλοίωτη: δεν υπάρχει αριθμός $w > z$ που να διαιρεί και τον a και τον b

Πολυπλοκότητα: $O(\min(a, b))$

Εντολή while

(viii)

- Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , αλγόριθμος με αφαιρέσεις

Ιδέα 1: αν $a > b$ τότε $\gcd(a, b) = \gcd(a-b, b)$

```
while (a > 0 && b > 0)
  if (a > b) a = a - b; else b = b - a;
WRITELN(a+b);
```

- Στη χειρότερη περίπτωση, η πολυπλοκότητα είναι τώρα $O(\max(a, b))$
- Σε «τυπικές» περιπτώσεις όμως, αυτός ο αλγόριθμος είναι καλύτερος του προηγούμενου

Εντολή while

(ix)

- Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , αλγόριθμος του Ευκλείδη

Ιδέα 2: αν $a > b$ τότε $\gcd(a, b) = \gcd(a \bmod b, b)$

```
while (a > 0 && b > 0)
  if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
WRITELN(a+b);
```

- $\gcd(54, 16) = \gcd(6, 16) = \gcd(6, 4) = \gcd(2, 4) = \gcd(2, 0) = 2$
- $\gcd(282, 18) = \gcd(12, 18) = \gcd(12, 6) = \gcd(0, 6) = 6$
- Πολυπλοκότητα: $O(\log(a+b))$

Εντολή while

(x)

```
PROGRAM { // gcd
  WRITE("Give a: ");
  int a = READ_INT();
  WRITE("Give b: ");
  int b = READ_INT();
  WRITE("gcd(", a, ", ", b, ") =");

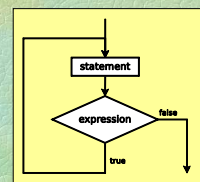
  a = abs(a); b = abs(b);

  while (a > 0 && b > 0)
    if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
  WRITELN(a+b);
}
```

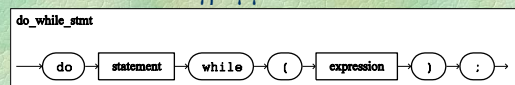
Εντολή do ... while

(i)

- Βρόχος με τη συνθήκη να αποτιμάται στο τέλος κάθε επανάληψης
- Λογικό διάγραμμα

- Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή do ... while

(ii)

- Ο έλεγχος της συνθήκης γίνεται στο τέλος κάθε επανάληψης (και όχι στην αρχή)
- Το σώμα του βρόχου εκτελείται τουλάχιστον μία φορά
- Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή do ... while

(iii)

- Αριθμοί Fibonacci

$$F_0 = 0, F_1 = 1$$

$$F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \forall n \in \mathbb{N}$$

0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, ...

- **Πρόβλημα:** ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός Fibonacci που δεν υπερβαίνει το n ;
 $F_k \leq n$ και $F_{k+1} > n$
- NB: Η ακολουθία Fibonacci είναι **αύξουσα**

Εντολή do ... while

(iv)

```
PROGRAM { // fibonacci
WRITE("Give n: ");
int n = READ_INT();
if (n <= 1) Writeln(n);
else {
    int prev = 0, curr = 1;
    do {
        int next = curr + prev;
        prev = curr;
        curr = next;
    } while (curr <= n);
    Writeln(prev);
}
```

Give n: 20.↵
13
Give n: 100.↵
89
Give n: 987.↵
987

Αναλλοίωτη;

Εντολή do ... while

(v)

```
PROGRAM { // bigsum
do {
    int sum = 0;
    char symbol;
    do {
        int number = READ_INT();
        sum = sum + number;
        do symbol = getchar();
        while (symbol != '+' &&
              symbol != '=');
    } while (symbol == '+');
    Writeln(sum);
} while (true);
}
```

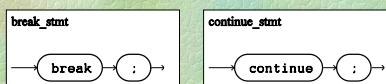
8+↵
9=↵
17
6+↵
3+↵
12+↵
21=↵
42

Break

Εντολές break και continue

(i)

- Η **break** προκαλεί τον άμεσο (πρόωρο) τερματισμό ενός βρόχου
- Η **continue** προχωράει αμέσως στην επόμενη επανάληψη ενός βρόχου

Εντολές break και continue

(ii)

- Η ατυχής εικασία...
 Ένας φίλος μας μαθηματικός ισχυρίζεται ότι για κάθε πρώτο αριθμό p ισχύει:
 $(17p) \bmod 4217 \neq 42$
- Θα προσπαθήσουμε να βρούμε **αντιπαράδειγμα!**
- Δηλαδή έναν πρώτο αριθμό p τέτοιον ώστε
 $(17p) \bmod 4217 = 42$

Εντολές break και continue (iii)

- Θα τροποποιήσουμε το πρόγραμμα υπολογισμού των πρώτων αριθμών

```
PROGRAM { // primes
    WRITELN(2);
    for (int p = 3; p < 1000; p += 2) {
        int t = 3;
        while (p % t != 0) t = t + 2;
        if (p == t) WRITELN(p);
    }
}
```

Εντολές break και continue (iv)

```
PROGRAM { // prime_conj
    for (int p = 3; p < 1000000; p += 2) {
        int t = 3;
        while (p % t != 0) t = t+2;
        if (p != t) continue;
        if ((17 * p) % 4217 == 42) {
            WRITELN("Counterexample:", p);
            break;
        }
    }
}
```

αν το p δεν είναι πρώτος, προχώρησε στο επόμενο p

μόλις βρεις αντιπαράδειγμα σταμάτησε

Counterexample: 95009

$17 \times 95,009 = 1,615,153 = 383 \times 4217 + 42$

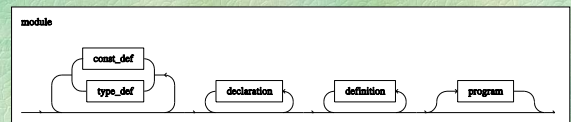
Κενή εντολή

- Συμβολίζεται με ένα semicolon
- Δεν κάνει τίποτα όταν εκτελείται
- Παράδειγμα

```
if (x > 4) {
    y = 1;
    x = x-5;
    ; // κενή εντολή
}
```

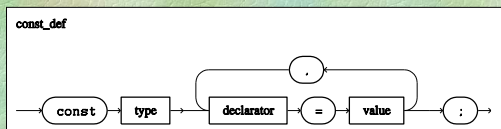
Δομή του προγράμματος, ξανά

- Μονάδα κώδικα module
 - βρίσκεται σε ξεχωριστό αρχείο προγράμματος
- Αποτελείται από:
 - δηλώσεις σταθερών και τύπων
 - δηλώσεις και ορισμούς υποπρογραμμάτων
 - τον ορισμό ενός (απλού) προγράμματος

Σταθερές (i)

- Σαν μεταβλητές, αλλά:
 - προηγείται η λέξη-κλειδί **const**
 - υποχρεωτική αρχικοποίηση
 - απαγορεύεται η ανάθεση

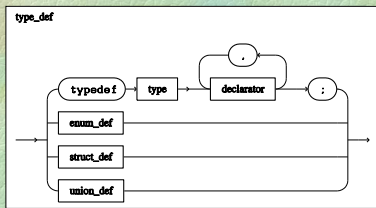
Σταθερές (ii)

- Παραδείγματα
 - `const int N = 100000;`
 - `const REAL pi = 3.1415926535,`
`e = 2.7182818284;`
 - `const char SPACE = ' ';`
- Χρήση αντί των σταθερών εκφράσεων
 - π.χ. `for (int i=0; i<N; i++) ...`
- Προκαθορισμένες σταθερές
 - π.χ. `INT_MIN, INT_MAX`

Συνώνυμα τύπων

(i)

- Σαν δηλώσεις μεταβλητών, αλλά:
 - προηγείται η λέξη-κλειδί **typedef**
 - όχι αρχικοποίηση
 - δηλώνουν ονόματα τύπων, όχι μεταβλητών

Συνώνυμα τύπων

(ii)

- Παραδείγματα

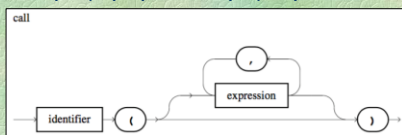
```
typedef int number;
typedef bool bit;
typedef REAL real;
```
- Χρήση αντί των τύπων

```
number n;
bit b;    real r;
```
- Προκαθορισμένοι τύποι
 - π.χ. `int`, `REAL`, `bool`, `char`

Διαδικασίες

(i)

- Ορίζονται στο τμήμα δηλώσεων
- Κάθε ορισμός διαδικασίας περιέχει:
 - την επικεφαλίδα της
 - το σώμα της
- Καλούνται με αναγραφή του ονόματός τους και απαρίθμηση των παραμέτρων

Διαδικασίες

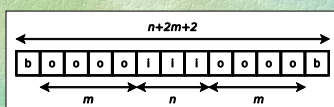
(iii)

- **Τυπικές (formal)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- **Πραγματικές (actual)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

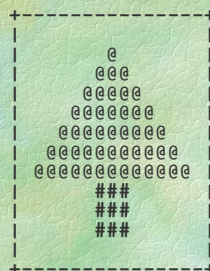
Διαδικασίες

(iv)

- ❑ Χριστουγεννιάτικη καρτ ποστάλ
- ❑ Κάθε γραμμή έχει τη μορφή: +---+
|
|

- **b, i, o** : άκρα, μέσο και υπόλοιπο γραμμής
- **n, m** : διαστάσεις

Διαδικασίες

(v)

The diagram illustrates the components of a C++ function signature and its body. The function signature is `void line(char border, int n, char inside, int m, char outside)`. The body contains a loop that writes the border character to the left and right of the input string.

Annotations:

- void line**: ονομα διαδικασίας (procedure name)
- char border, int n, char inside, int m, char outside**: τυπικές παράμετροι (typical parameters)
- int i**: τοπική μεταβλητή (local variable)
- WRITE(border);**: αριστερό πλαίσιο (left frame)
- WRITELN(border);**: δεξίό πλαίσιο (right frame)
- embellish**: εμβέλεια (embellishment)

```
void line(char border, int n, char inside,
          int m, char outside)
{
    int i;

    WRITE(border); // αριστερό πλαίσιο
    for (i=0; i<m; i++) WRITE(outside);
    for (i=0; i<n; i++) WRITE(inside);
    for (i=0; i<m; i++) WRITE(outside);
    WRITELN(border); // δεξίό πλαίσιο
}
```


Διαδικασίες

(vi)

```
void line (char border, int n, char inside,
          int m, char outside)
{ ... }
```

```
PROGRAM { // tree_postcard
  int i;
  line('+', 15, '-', 0, ' '); // πάνω πλαίσιο
  line('|', 15, '|', 0, ' ');
  for (i=1; i<=13; i+=2)
    line('|', i, '@', (15-i)/2, ' ');
  for (i=1; i<=3; i++)
    line('|', 3, '#', 6, ' ');
  line('|', 15, '|', 0, ' ');
  line('+', 15, '-', 0, ' '); // κάτω πλαίσιο
}
```

πραγματικές
παράμετροι

Διαδικασίες

(iii)

- **Τυπικές (formal)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- **Πραγματικές (actual)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

Διαδικασίες

(v)

```
void line (char border, int n, char inside,
          int m, char outside)
```

```
{
  int i;
```

τοπική μεταβλητή

```
  WRITE(border); // αριστερό πλαίσιο
  for (i=0; i<m; i++) WRITE(outside);
  for (i=0; i<n; i++) WRITE(inside);
  for (i=0; i<m; i++) WRITE(outside);
  WRITELN(border); // δεξιό πλαίσιο
}
```

όνομα διαδικασίας

εμβέλεια
του i

τυπικές
παράμετροι

Διαδικασίες

(ii)

- **Εμβέλεια** ενός ονόματος (π.χ. μεταβλητής) είναι το τμήμα του προγράμματος όπου επιτρέπεται η χρήση του
- **Τοπικά (local)** ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται σε ένα υποπρόγραμμα
- **Γενικά (global)** ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται έξω από υποπρογράμματα και έχουν εμβέλεια σε ολόκληρο το module

Διαδικασίες

(vii)

- **Σύγκρουση ονομάτων**
 - όταν μία παράμετρος ή τοπική μεταβλητή έχει ένα όνομα που χρησιμοποιείται ήδη σε εξωτερικότερη εμβέλεια
 - το όνομα στο εσωτερικότερο block κρύβει αυτό στο εξωτερικότερο block
- Εκτέλεση με το χέρι
- Trace tables

Διαδικασίες

(viii)

```
int a, b, c;

void p42 (int y, int b) {
  int c = 42; WRITELN(a, b, c, y);
  a = a + b; c = c + 1; b = c + b; y = y-1;
  WRITELN(a, b, c, y);
}

void p17 (int a, int x) {
  int b = 17; WRITELN(a, b, c, x);
  p42(b, x); WRITELN(a, b, c, x);
}

PROGRAM { // proc_example
  a = 1; b = 2; c = 3; p17(b, c); p42(c, a);
}
```

Διαδικασίες

(ix)

Global	a	b	c
	1	2	3
	4		
	8		
p17	a	x	b
	2	3	17
p42	y	b	c
	17	3	42
	16	46	43
p42	y	b	c
	3	4	42
	2	47	43

Output
2 17 3 3
1 3 42 17
4 46 43 16
2 17 3 3
4 4 42 3
8 47 43 2

```
int a, b, c;
PROGRAM { // proc_example
    a = 1; b = 2; c = 3; p17(b, c); p42(c, a);
}
```

Output
2 17 3 3
1 3 42 17
4 46 43 16
2 17 3 3
4 4 42 3
8 47 43 2

Global	a	b	c
	1	2	3
	4		
	8		
p17	a	x	b
	2	3	17
p42	y	b	c
	17	3	42
	16	46	43
p42	y	b	c
	3	4	42
	2	47	43

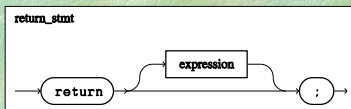
```
void p17 (int a, int x) {
    int b = 17;
    WRITELN(a, b, c, x);
    p42(b, x);
    WRITELN(a, b, c, x);
}
```

```
void p42 (int y, int b) {
    int c = 42;
    WRITELN(a, b, c, y);
    a = a + b;
    c = c + 1;
    b = c + b;
    y = y - 1;
    WRITELN(a, b, c, y);
}
```

Συναρτήσεις

(i)

- Όπως οι διαδικασίες, αλλά επιστρέφουν μια τιμή ως **αποτέλεσμα**
- Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εντολές αλλά μόνο σε παραστάσεις
- Επιστροφή αποτελέσματος με την εντολή **return** (και χωρίς παράσταση, για διαδικασίες)

Συναρτήσεις

(ii)

```
int gcd (int a, int b) {
    a = abs(a); b = abs(b);
    while (a > 0 && b > 0)
        if (a > b) a = a % b;
        else b = b % a;
    return a+b;
}

PROGRAM { // gcd_func
    int x, y;
    WRITE("Give x: "); x = READ_INT();
    WRITE("Give y: "); y = READ_INT();
    WRITELN("gcd is:", gcd(x, y));
}
```

Δομημένος προγραμματισμός

- **Ιδέα:** κάθε ανεξάρτητη λειτουργία του προγράμματος πρέπει να αντιστοιχεί σε ανεξάρτητο υποπρόγραμμα
- **Πλεονεκτήματα**
 - Ευκολότερη ανάπτυξη προγραμμάτων («διαίρει και βασίλευε»)
 - Ευκολότερη ανίχνευση σφαλμάτων
 - Επαναχρησιμοποίηση έτοιμων υποπρογραμμάτων

Βαθμιαία συγκεκριμενοποίηση

- Περιγραφή επίλυσης προβλήματος
 - Εισαγωγή και αποθήκευση δεδομένων
 - τρόπος εισαγωγής δεδομένων
 - έλεγχος ορθότητας δεδομένων
 - Αλγόριθμος επεξεργασίας
 - περιγραφή του αλγορίθμου
 - κωδικοποίηση στη γλώσσα προγραμματισμού
 - Παρουσίαση αποτελεσμάτων
 - τρόπος και μορφή παρουσίασης αποτελεσμάτων

Παρουσίαση και συντήρηση (i)

□ Ποιοτικά χαρακτηριστικά προγραμμάτων

□ Αναγνωσιμότητα

- απλότητα
- κατάλληλη επιλογή ονομάτων, π.χ.

```
monthly_income incomeBeforeTaxes
```

- στοίχιση
- σχόλια

□ Φιλικότητα προς το χρήστη

- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση
- Ενημέρωση

Παρουσίαση και συντήρηση (ii)

□ Στοίχιση

□ Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

```
PROGRAM {      int f(int x) {  
    δηλώσεις    δηλώσεις  
    εντολές      εντολές  
}                }
```

□ Απλές εντολές

```
if (...) εντολή      while (...) εντολή  
else εντολή          for (...) εντολή
```

Παρουσίαση και συντήρηση (iii)

□ Στοίχιση (συνέχεια)

□ Σύνθετες εντολές

```
if (...) {      while (...) {      for (...) {  
    εντολές      εντολές            εντολές  
}                }                  }  
else {          }  
    εντολές      do {  
}                εντολές  
                } while (...);
```

Παρουσίαση και συντήρηση (iv)

□ Στοίχιση (συνέχεια)

□ Σύνθετες εντολές (συνέχεια)

```
switch (...) {  
    case τιμή1 : εντολές1  
    case τιμή2 : εντολές2  
    ...  
    case τιμήn : εντολέςn  
    default : εντολέςn+1  
}
```

Έξοδος με μορφοποίηση

□ Ακέραιες τιμές

```
► WRITELN(FORM(42, 4));
```

```
□ □ □ 4 2
```

□ ... αλλά και οτιδήποτε άλλο

```
WRITELN(FORM("hello", 8));
```

```
□ □ □ h e l l o
```

□ Πραγματικές τιμές

```
WRITELN(FORM(3.1415926, 8, 4));
```

```
□ □ □ 3 . 1 4 1 6
```

Αρχεία κειμένου

□ Ανακατεύθυνση εισόδου και εξόδου

```
PROGRAM { // redirection  
    int n, i, sum = 0;  
  
    INPUT("file-to-read-from.txt");  
    OUTPUT("file-to-write-to.txt");  
  
    n = READ_INT();  
    for (i=0; i<n; i++)  
        sum = sum + READ_INT();  
    WRITELN(sum);  
}
```

Τακτικοί τύποι

- Οι τύποι **int**, **bool** και **char**
- Απαριθμητοί τύποι

```
enum color {white, red, blue, green,
            yellow, black, purple};
enum sex {male, female};
enum day {mon, tue, wed, thu,
          fri, sat, sun};

color c = green;
day d = fri;
```

- Πράξεις με τακτικούς τύπους
 - τελεστές σύγκρισης ==, !=, <, >, <=, >=

Πίνακες

(i)

- Δομημένη μεταβλητή: αποθηκεύει μια συλλογή από τιμές δεδομένων
- Πίνακας (array): δομημένη μεταβλητή που αποθηκεύει πολλές τιμές του ίδιου τύπου

```
int n[5];
```

ορίζει έναν πίνακα πέντε ακεραίων, τα στοιχεία του οποίου είναι:

```
n[0], n[1], n[2], n[3], n[4]
```

και έχουν τύπο **int**

Πίνακες

(ii)

- Παραδείγματα

```
REAL a[10];
int b[20];
char c[30];

...

a[1] = 4.2;
a[3] = READ_REAL();
a[9] = a[1];

b[2] = b[2]+1;
c[26] = 't';
```

Πίνακες

(iii)

- Διάβασμα ενός πίνακα

- γνωστό μέγεθος

```
for (int i=0; i<10; i++)
    a[i] = READ_INT();
```

- πρώτα διαβάζεται το μέγεθος

```
int n = READ_INT();
for (int i=0; i<n; i++)
    a[i] = READ_INT();
```

- στα παραπάνω πρέπει να προηγηθεί

```
int a[100]; // κάτι όχι μικρότερο του 10
```

Πίνακες

(iv)

- Διάβασμα ενός πίνακα (συνέχεια)
 - τερματισμός με την τιμή 0 (φρουρός/sentinel)
- ```
int x = READ_INT(), i=0;
while (x != 0) {
 a[i] = x; i = i+1; x = READ_INT();
}
```
- στο παραπάνω πρέπει να προηγηθεί
- ```
int a[100];
```
- Προσοχή: δε γίνεται έλεγχος για το πλήθος των στοιχείων που δίνονται!

Πράξεις με πίνακες

- Απλές πράξεις, π.χ.

```
a[k] = a[k]+1;
a[k] = a[1]+a[n];
for (int i=0; i<10; i++)
    WRITELN(a[i]);
if (a[k] > a[k+1]) ...
```

- Αρχικοποίηση (με μηδενικά)

```
for (int i=0; i<10; i++) a[i]=0;
```

- Εύρεση ελάχιστου στοιχείου

```
x = a[0];
for (int i=1; i<10; i++)
    if (a[i] < x) x = a[i];
```


Γραμμική αναζήτηση

(i)

- **Πρόβλημα** (αναζήτησης): δίνεται ένας πίνακας ακεραίων **a** και ζητείται να βρεθεί αν υπάρχει ο ακέραιος **x** στα στοιχεία του

```
PROGRAM { // linsearch
    int x, n, a[100];
    άλλες δηλώσεις;
    τίτλος επικεφαλίδα;
    οδηγίες στο χρήστη;
    x = READ_INT();
    διάβασμα του πίνακα;
    ψάξιμο στον πίνακα για τον x;
    παρουσίαση αποτελεσμάτων
}
```

Γραμμική αναζήτηση

(ii)

- Μια δυνατή συγκεκριμενοποίηση

```
n = READ_INT();
for (i=0; i<n; i++) a[i] = READ_INT();
i=0;
while (i < n && a[i] != x) i=i+1;
if (i < n)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

- Στη χειρότερη περίπτωση θα ελεγχθούν όλα τα στοιχεία του πίνακα
- Απαιτούνται $a \cdot n + b$ βήματα $\Rightarrow$ γραμμική (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Γραμμική αναζήτηση

(iii)

- Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #1

```
i = 0;
do
    if (a[i] == x) break; else i = i+1;
while (i < n);
if (i < n)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση

(iv)

- Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #2

```
i = 0;
do
    if (a[i] == x) found = true;
    else { found = false; i = i+1; }
while (!found && i < n);
if (found)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση

(v)

- Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #3

```
i = 0; found = false;
do
    if (a[i] == x) found = true;
    else i = i+1;
while (!found && i < n);
if (found)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση

(vi)

- Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #4

```
i = 0;
do {
    found = a[i] == x;
    i = i+1;
} while (!found && i < n);
if (found)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i-1);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Δυαδική αναζήτηση

(i)

- Προϋπόθεση: ο πίνακας να είναι ταξινομημένος, π.χ. σε αύξουσα διάταξη
- Είναι πολύ πιο αποδοτική από τη γραμμική αναζήτηση
 - Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $a \log_2 n + b$ βήματα (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Δυαδική αναζήτηση

(ii)

- Το πρόγραμμα

```
const int N = 100;

PROGRAM { // binsearch
    int i, x, n, first, last, mid, a[N];
    Μήνυμα επικεφαλίδα και οδηγίες χρήσης;
    n = READ_INT(); // κατά αύξουσα σειρά
    for (i=0; i<n; i++)
        a[i] = READ_INT();
    x = READ_INT();
    Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος
}
```

Δυαδική αναζήτηση

(iii)

- Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος

```
first = 0; last = n-1;
while (first <= last) {
    mid = (first + last) / 2;
    if (x < a[mid]) last = mid-1;
    else if (x > a[mid]) first = mid+1;
    else break;
}
if (first <= last)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", mid);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Πολυδιάστατοι πίνακες

- Παράδειγμα

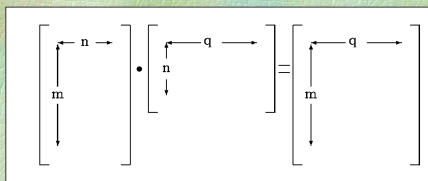
```
int a[10][16];
...
a[1][13] = 42;
...
for (i=0; i<10; i++)
    for (j=0; j<16; j++)
        a[i][j] = READ_INT();
```

Πολλαπλασιασμός πινάκων

(i)

- Δίνονται οι πίνακες: $a (m \times n)$, $b (n \times q)$
- Ζητείται ο πίνακας: $c = a b (m \times q)$ όπου:

$$c_{i,j} = \sum_{k=1}^n a_{i,k} b_{k,j}$$

Πολλαπλασιασμός πινάκων

(ii)

- Το πρόγραμμα

```
REAL a[m][n], b[n][q], c[m][q];
...
for (i=0; i<m; i++)
    for (j=0; j<q; j++) {
        c[i][j] = 0;
        for (k=0; k<n; k++)
            c[i][j] = c[i][j] + a[i][k]*b[k][j];
    }
```


Μαγικά τετράγωνα

(i)

- Διδιάστατοι πίνακες ($n \times n$) που περιέχουν όλους τους φυσικούς μεταξύ 0 και n^2-1
 - το άθροισμα των στοιχείων κάθε στήλης, γραμμής και διαγωνίου είναι σταθερό

10	9	3	22	16
17	11	5	4	23
24	18	12	6	0
1	20	19	13	7
8	2	21	15	14

- Πρόβλημα: κατασκευή μαγικού τετραγώνου ($n \times n$) για **περιττό** n

Μαγικά τετράγωνα

(ii)

Μαγικά τετράγωνα

(iii)

- Κατασκευή για περιττό n

```
int a[17][17], n = 5;
int i = n/2, j = n, k = 0;
for (int h=0; h<n; h++) {
    j = j-1; a[i][j] = k; k = k+1;
    for (int m=1; m<n; m++) {
        j = (j+1) % n; i = (i+1) % n;
        a[i][j] = k; k = k+1;
    }
}
for (int i=0; i<n; i++) {
    for (int j=0; j<n; j++)
        WRITE(FORM(a[i][j], 4));
    WRITELN();
}
```

Αναδρομή

(i)

- Αναδρομικές διαδικασίες ή συναρτήσεις: αυτές που **καλούν τον εαυτό τους**
- Το αρχικό πρόβλημα ανάγεται στην επίλυση ενός ή περισσότερων **μικρότερων προβλημάτων του ίδιου τύπου**
- Παράδειγμα: παραγοντικό
 - $n! = n * (n-1) * (n-2) * \dots * 2 * 1$
 - Αναδρομικός ορισμός
 - $0! = 1$ $(n+1)! = (n+1) * n!$

Αναδρομή

(ii)

- Παράδειγμα: παραγοντικό (συνέχεια)

```
int fact (int n) {
    if (n==0) return 1;
    else return fact(n-1) * n;
}
```

πρόγραμμα καλεί fact(3)
fact(3) καλεί fact(2)
fact(2) καλεί fact(1)
fact(1) καλεί fact(0)
fact(0)

↑ συνεχίζει...
επιστρέφει 6
επιστρέφει 2
επιστρέφει 1
επιστρέφει 1

Αναδρομή

(iii)

Αναδρομή

(iv)

□ Αριθμοί Fibonacci

- $F_0 = 0$, $F_1 = 1$
- $F_{n+2} = F_n + F_{n+1}$, $\forall n \in \mathbb{N}$

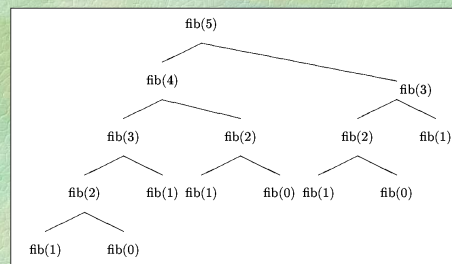
□ Αναδρομική συνάρτηση υπολογισμού

```
int fib (int n) {
    if (n==0 || n==1)
        return n;
    else
        return fib(n-1) + fib(n-2);
}
```

Αναδρομή

(v)

□ Αυτός ο αναδρομικός υπολογισμός των αριθμών Fibonacci δεν είναι αποδοτικός

Αναδρομή

(vi)

□ Μέγιστος κοινός διαιρέτης

- Αναδρομική υλοποίηση του αλγορίθμου του Ευκλείδη

```
int gcd (int i, int j) {
    if (i==0 || j==0)
        return i+j;
    else if (i > j)
        return gcd(i%j, j);
    else
        return gcd(j%i, i);
}
```

Αναδρομή

(vii)

□ Ύψωση σε δύναμη: x^n — x οτιδήποτε, $n \in \mathbb{N}$

- με διαδοχικούς πολλαπλασιασμούς — $O(n)$
- με διαδοχικό τετραγωνισμό — $O(?)$

$$x^{2k} = (x^2)^k$$

$$x^{2k+1} = x \cdot (x^2)^k$$

$$x^0 = 1$$

Αναδρομή

(viii)

□ Ύψωση σε δύναμη: x^n — x οτιδήποτε, $n \in \mathbb{N}$

- με διαδοχικό τετραγωνισμό

```
int pow (int x, int n) {
    if (n == 0)
        return 1;
    else if (n%2 == 0)
        return pow(x*x, n/2);
    else
        return x * pow(x*x, n/2);
}
```

Πολυπλοκότητα: $O(\log n)$

Αναδρομή

(ix)

Οι πύργοι του Hanoi

□ Ζητούμενο: Να μεταφερθούν οι δίσκοι από τον αριστερό στύλο στον δεξιό

- μόνο ένας δίσκος μεταφέρεται κάθε φορά
- από την κορυφή ενός στύλου στην κορυφή κάποιου άλλου στύλου
- απαγορεύεται να τοποθετηθεί μεγαλύτερος δίσκος πάνω σε μικρότερο

Αναδρομή

(x)

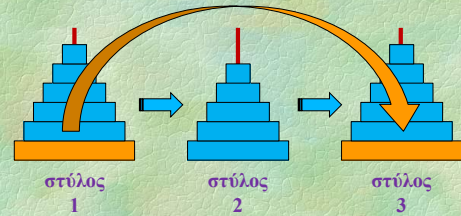
- Οι πύργοι του Hanoi
- Λύση για 7 δίσκους με 127 κινήσεις

Αναδρομή

(xi)

- Οι πύργοι του Hanoi

Αναδρομή

(xii)

- Οι πύργοι του Hanoi


```
void solve (int rings, int source,
            int target, int auxil) {
    if (rings == 0) return;
    solve(rings-1, source, auxil, target);
    WRITELN("Move from", source,
            "to", target);
    solve(rings-1, auxil, target, source);
}
```

Αναδρομή

(xiii)

- Οι πύργοι του Hanoi

```
PROGRAM {
    WRITE("Rings: ");
    int rings = READ_INT();
    solve(rings, 1, 3, 2);
}
```

```
Rings: 3
Move from 1 to 3
Move from 1 to 2
Move from 3 to 2
Move from 1 to 3
Move from 2 to 1
Move from 2 to 3
Move from 1 to 3
```


Αναδρομή

(xiv)

- Συνάρτηση παρόμοια με του Ackermann

$$z(i, j, 0) = j+1 \quad z(i, 0, 1) = i$$

$$z(i, 0, 2) = 0 \quad z(i, 0, n+3) = 1$$

$$z(i, j+1, n+1) = z(i, z(i, j, n+1), n) \quad , \forall i, j, n \in \mathbb{N}$$

```
int z (int i, int j, int n) {
    if (n==0) return j+1;
    else if (j==0)
        if (n==1) return i;
        else if (n==2) return 0;
        else return 1;
    else return z(i, z(i, j-1, n), n-1);
}
```

Αμοιβαία αναδρομή

```
bool is_odd (int n); // function prototype
```

```
bool is_even (int n) {
    if (n == 0) return true;
    else return is_odd(n-1);
}
```

```
bool is_odd (int n) {
    if (n == 0) return false;
    else return is_even(n-1);
}
```

Αριθμητικοί υπολογισμοί (i)

- Τύπος **REAL**
 - προσεγγίσεις πραγματικών αριθμών
 - **trunc**: ακέραιο μέρος (αποκοπή)
 - **floor**: ακέραιος που δεν υπερβαίνει
 - **round**: στρογγυλοποίηση
- Παράσταση κινητής υποδιαστολής
 - mantissa και εκθέτης $\pm m \cdot 2^x$
όπου $0.5 \leq m < 1$ και $x \in \mathbf{Z}$ ή $m = x = 0$
 - το m είναι περιορισμένης ακρίβειας,
π.χ. 8 **σημαντικά ψηφία**

Αριθμητικοί υπολογισμοί (ii)

- Αριθμητικά σφάλματα
 $1000000 + 0.000000001 = 1000000$ *γιατί;*
- Αναπαράσταση των αριθμών
 - $1000000 \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$
 - $0.000000001 \approx 0.53687091 \cdot 2^{-29}$
 - $\approx 0.00000000 \cdot 2^{20}$
 - άθροισμα $\approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (i)

- Χωρίς χρήση της συνάρτησης **sqrt**
- Μέθοδος Βαβυλωνίων
- Καταγράφεται για πρώτη φορά από τον Ήρωνα τον Αλεξανδρέα
- Ειδική περίπτωση της γενικότερης μεθόδου του **Newton**, για την εύρεση της ρίζας οποιασδήποτε συνεχούς συναρτήσεως
 $f(y) = 0$ εδώ: $f(y) = y^2 - x$
για κάποιο δοθέν x

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (ii)

- Περιγραφή της μεθόδου
 - Δίνεται ο αριθμός $x > 0$
 - Έστω προσέγγιση y της ρίζας, με $y \leq \sqrt{x}$
 - Έστω $z = x / y$
 - Το z είναι προσέγγιση της ρίζας, με $\sqrt{x} \leq z$
 - Για να βρω μια καλύτερη προσέγγιση, παίρνω το μέσο όρο των y και z
 - Επαναλαμβάνω όσες φορές θέλω

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iii)

- Χωρίς χρήση της συνάρτησης **sqrt**

$$y_0 = 1 \quad y_{i+1} = \frac{1}{2} \left(y_i + \frac{x}{y_i} \right)$$
- Παράδειγμα: $\sqrt{37}$ (6.08276253)

$y_0 = 1$	$y_4 = 6.143246$
$y_1 = 19$	$y_5 = 6.083060$
$y_2 = 10.473684$	$y_6 = 6.082763$
$y_3 = 7.003174$	...

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iv)

```

REAL sqroot (REAL x) {
    const REAL epsilon = 0.00001; // 1E-5
    REAL older, newer = 1;

    do {
        older = newer;
        newer = (older + x/older) / 2;
    } while (!( /* συνθήκη τερματισμού */ ));
    return newer;
}
    
```


Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (v)

- Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού
 - Σταθερός αριθμός επαναλήψεων
 - ▶ `n == 20`
 - Επιτυχής εύρεση ρίζας **λάθος!**
 - ▶ `newer * newer == x`
 - Απόλυτη σύγκλιση
 - ▶ `abs(newer * newer - x) < epsilon`
 - Σχετική σύγκλιση
 - ▶ `abs(newer * newer - x) / newer < epsilon`

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (vi)

- Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού
 - Απόλυτη σύγκλιση κατά Cauchy
 - ▶ `abs(newer - older) < epsilon`
 - Σχετική σύγκλιση
 - ▶ `abs(newer - older) / newer < epsilon`

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (i)

- Συνημίτονο με ανάπτυγμα Taylor

$$\cos(x) = \sum_{i=0}^{\infty} (-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!}$$

- για τον όρο με δείκτη $i+1$ έχουμε:

$$(-1)^{i+1} \frac{x^{2i+2}}{(2i+2)!} = - \left[(-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!} \right] \frac{x^2}{(2i+1)(2i+2)}$$

- οπότε αν $n = 2i+1$ έχουμε:

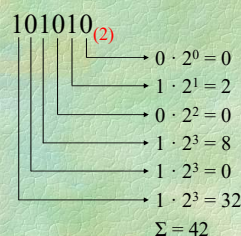
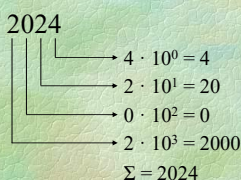
$$newterm = -oldterm \frac{x^2}{n(n+1)}$$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (ii)

```
REAL mycos (REAL x) {
    const REAL epsilon = 1E-5;
    REAL sqx = x * x, term = 1, sum = 1;
    int n = 0;

    do {
        n = n + 2;
        term = -term * sqx / (n*(n-1));
        sum = sum + term;
    } while (abs(term/sum) >= epsilon);
    return sum;
}
```

Αριθμητικά συστήματα (i)

$x_{n-1} \dots x_1 x_0 (b)$

$$x_{n-1} \cdot b^{n-1} + \dots + x_1 \cdot b^1 + x_0 \cdot b^0 = \sum_{k=0}^{k < n} x_k \cdot b^k$$

Αριθμητικά συστήματα (ii)

$x_{n-1} \dots x_1 x_0 (b)$

$$x_{n-1} \cdot b^{n-1} + \dots + x_1 \cdot b^1 + x_0 \cdot b^0 = \sum_{k=0}^{k < n} x_k \cdot b^k$$

- Βάση **b**: τα n ψηφία είναι μεταξύ 0 και $b-1$
- Το πρώτο (πλέον σημαντικό) ψηφίο x_{n-1} είναι μη μηδενικό
- Εξαίρεση για το μηδέν: $n = 1$ και $x_0 = 0$

Αριθμητικά συστήματα (iii)

- Ενδιαφέροντα υπολογιστικά προβλήματα:
- Υπολογισμός αριθμού, δεδομένων των ψηφίων της αναπαράστασής του με βάση b
- Υπολογισμός των ψηφίων της αναπαράστασης ενός αριθμού με βάση b
- Μετατροπή αναπαράστασης ενός αριθμού από ένα σύστημα με βάση b_1 σε ένα άλλο σύστημα με βάση b_2

Αριθμητικά συστήματα (iv)

- Αναπαράσταση αριθμού

```
const int b;      // η βάση
int n;           // το πλήθος των ψηφίων
int digits[42];  // τα ψηφία
```

- Υπολογισμός αριθμού

```
int result = 0, p = 1;
for (int k = 0; k < n; ++k) {
    // Αναλλοίωτη:  $p = b^k$ 
    result = result + digits[k] * p;
    p = p * b;
}
```

Αριθμητικά συστήματα (v)

- Υπολογισμός ψηφίων αναπαράστασης
- 2024 στο σύστημα με βάση 7;

5 7	41 7	289 7	2024 7
5 0	6 5	2 41	1 289

$$5621_{(7)} = 5 \cdot 7^3 + 6 \cdot 7^2 + 2 \cdot 7^1 + 1 \cdot 7^0$$

Αριθμητικά συστήματα (vi)

- Υπολογισμός ψηφίων αναπαράστασης

```
int number;      // ο δοθείς αριθμός
n = 0;
while (number > 0) {
    digits[n] = number % b;
    n = n + 1;
    number = number / b;
}
if (n == 0) { digits[0] = 0; n = 1; }
```

Από το PZhelp στη C++ (i)

- Τύποι δεδομένων
 - Ακέραιοι αριθμοί
int char
 - Καθορισμός προσημάνσης
signed unsigned
 - Καθορισμός μεγέθους
short long
 - Αριθμοί κινητής υποδιαστολής
float double

Από το PZhelp στη C++ (ii)

char , signed char , unsigned char
signed short int , unsigned short int
signed int , unsigned int
signed long int , unsigned long int
float
double (REAL)
long double

Με κόκκινο χρώμα όσα μπορούν να παραλειφθούν.

Από το PZhelp στη C++

(iii)

□ Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

<pre>int main () { ... // προαιρετικό return 0; } void p (...) { ... }</pre>	<pre>PROGRAM { ... void p (...) { ... } int f (...) { ... }</pre>
---	---

Από το PZhelp στη C++

(iv)

□ Ανάθεση

<pre>x += 42; i %= n+1; x = y = z = 0; y = (x = 17) + 25; i++; /* ή */ ++i; i--; /* ή */ --i; i = 3; x = i++; i = 3; x = ++i; i = i++; // λάθος!</pre>	<pre>x = x + 42; i = i % (n+1); x = 0; y = 0; z = 0; x = 17; y = x + 25; i = i+1; i = i-1; i = 3; x = i; i = i+1; i = 3; i = i+1; x = i;</pre>
---	---

Από το PZhelp στη C++

(v)

□ Βρόχος for

```
for (i=1; i<=10; i++)
    ...
for (i=8; i>=1; i--)
    ...
for (i=1; i<=10; i+=2)
    ...

// Στη C++ κανείς δε μας εμποδίζει να γράψουμε αυτό:
// (πολλές κακές ιδέες μαζεμένες...)
n=100; s=1;
for (i=1; i<=n; i+=s) {
    n-=i; s++; if (i+s>n) i=1;
}
```

Από το PZhelp στη C++

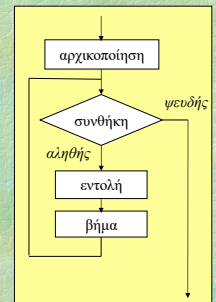
(vi)

□ Βρόχος for

for (αρχικοποίηση; συνθήκη; βήμα)
εντολή

```
s = 0;
// εσωτερική δήλωση της μεταβλητής i
for (int i=1; i <= 10; i++)
    s += i;

// προσέξτε τον τελεστή , (κόμμα)
int i, s;
for (i=1, s=0; i <= 10; i++)
    s += i;
```


Τελεστής comma – Παράδειγμα

```
/* Comma as separator in the first line
and as operator in the second line.
Increases value of a by 2, then assigns
value of resulting operation a+b into i.
Results: a = 3, b = 2, c = 3, i = 5 */
```

```
int a = 1, b = 2, c = 3;
int i = (a+=2, a+b);
```

Από το PZhelp στη C++

(vii)

□ Έξοδος στην οθόνη στη C++

<pre>#include <iostream> using namespace std; ... cout << "Hello\n"; /* ή */ cout << "Hello" << endl; cout << i+1; cout << i << " " << r; cout << c;</pre>	<pre>WRITELN("Hello"); WRITE(i+1); WRITE(i, r); WRITE(c);</pre>
--	--

Από το PZhelp στη C++

(viii)

- Είσοδος από το πληκτρολόγιο στη C++

```
#include <iostream>
using namespace std;
...

cin >> i;
cin >> r;

cin >> c;
/* ή */
c = cin.get();

cin.ignore(
    numeric_limits<streamsize>::max(),
    '\n'); // τρομακτικό λίγο, έτσι δεν είναι;
```

SKIP_LINE();

Από το PZhelp στη C++

(ix)

- Έξοδος στην οθόνη στη C++ (και στη C)

```
#include <cstdio>
...

printf("Hello\n");
printf("%d", i+1);
printf("%d %lf", i, r);
printf("%c", c);

printf("%5d", i);
printf("%5.3lf", r);

printf("%c %d %c %d\n",
    'a', 97, 97, 'a');
```

WRITELN("Hello");
WRITE(i+1);
WRITE(i, r);
WRITE(c);

WRITE(FORM(i,5));
WRITE(FORM(r,5,3));

a 97 a 97

Από το PZhelp στη C++

(x)

- Είσοδος από το πληκτρολόγιο στη C++ (και στη C)

```
#include <cstdio>
...

scanf("%d", &i);
scanf("%lf", &r);
c = getchar();
/* ή */
scanf("%c", &c);

while (getchar() != '\n');
```

i = READ_INT();
r = READ_REAL();
c = getchar();
SKIP_LINE();

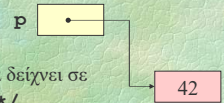
Δείκτες

(i)

- Δείκτης (pointer): η διεύθυνση μιας περιοχής της μνήμης όπου βρίσκεται μια μεταβλητή

- Παράδειγμα

```
int *p;
...
/* ο δείκτης p τοποθετείται να δείχνει σε
κάποια ακέραια μεταβλητή */
...
*p = 42;
WRITELN(*p + 1);
```


Δείκτες

(iii)

Δεικτοδότηση: &

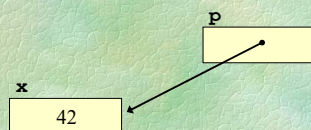
- η διεύθυνση μιας μεταβλητής

```
int x = 17, *p;
p = &x;
```

Αποδεικτοδότηση: *

- το περιεχόμενο μιας διεύθυνσης

```
WRITELN(*p);
*p = 42;
WRITELN(x);
```


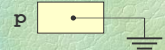
Δείκτες

(ii)

- Κενός δείκτης (nullptr ή NULL): ειδική τιμή δείκτη που «δε δείχνει πουθενά»

- Παράδειγμα

```
int *p;
...
p = nullptr;
```


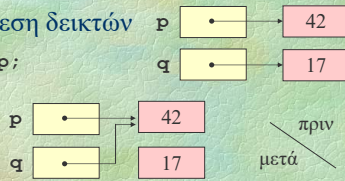
- Απαγορεύεται η προσπέλαση της μνήμης μέσω ενός κενού δείκτη

```
p = nullptr;
WRITELN(*p); // λάθος!
```


Δείκτες και ανάθεση

□ Ανάθεση δεικτών

`q = p;`

□ Ανάθεση περιεχομένων

`*q = *p;`

Παράδειγμα με δείκτες

PROGRAM { // pointers

`int x = 42, y = 17;`

`int *p, *q;`

`p = &x; q = &y;`

`*p = *p - *q;`

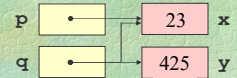
`*q = *p * y;`

`q = p;`

`(*q)++; *p -= 3;`

WRITELN(x, y);

}

23 425

Πέρασμα παραμέτρων με τιμή

`int gcd (int a, int b);`

`void normalize (int p, int q) {`

`int g = gcd(p, q);`

`p /= g; q /= g;`

}

PROGRAM { // call_by_value

`int x = READ_INT();`

`int y = READ_INT();`

`normalize(x, y);`

`WRITELN(x, y);`

}

Πέρασμα παραμέτρων με αναφορά

`int gcd (int a, int b);`

`void normalize (int &p, int &q) {`

`int g = gcd(p, q);`

`p /= g; q /= g;`

}

PROGRAM { // call_by_ref

`int x = READ_INT();`

`int y = READ_INT();`

`normalize(x, y);`

`WRITELN(x, y);`

}

Δείκτες αντί πέρασματος με αναφορά

`int gcd (int a, int b);`

`void normalize (int *p, int *q) {`

`int g = gcd(*p, *q);`

`*p /= g; *q /= g;`

}

`int main () {`

`int x, y;`

`scanf("%d %d", &x, &y);`

`normalize(&x, &y);`

`printf("%d %d\n", x, y);`

`return 0;`

}

Η C δεν υποστηρίζει
πέρασμα με αναφορά!

Πίνακες και δείκτες

(i)

Αριθμητική δεικτών

`int a[3] = {7, 6, 42};`

`int *p;`

`p = &a[0];`

`p = &a;`

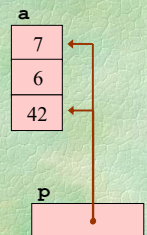
`p = a;`

WRITELN(*p);

WRITELN(* (p+1));

`p = p+2;`

WRITELN(*p);

7
6
42

Πίνακες και δείκτες

(ii)

Ισοδυναμία πινάκων και δεικτών

- ▶ Ένας πίνακας είναι ένας δείκτης στο πρώτο στοιχείο.
- ▶ `a[i]` ισοδύναμο με `*(a+i)`
- ▶ Οι πίνακες όμως είναι σταθεροί δείκτες, δηλαδή δεν μπορούν να αλλάζουν τιμή

```
int a[3] = {7, 6, 42};
int *p = &a;
p++; /* σωστό */
a++; /* λάθος! */
```

Πίνακες και δείκτες

(iii)

Συμβολοσειρές

```
char a[15] = "Hello world!", b[15];
// a[12] == '\0'

void strcpy (char *t, char *s) {
    while ((*t++ = *s++) != '\0');
}

int main () {
    strcpy(b, a);
    printf("%s\n", b);
}
```

Πίνακες και δείκτες

(iv)

Εκτύπωση συμβολοσειράς

```
void putchar (char c);

void puts (char *p) {
    while (*p != '\0') putchar(*p++);
}

int main () {
    ▶ char s[] = "Hello world!\n";
    ▶ puts(s);
    ▶ }
```

Επεξεργασία κειμένου

(i)

- Διάβασμα και επεξεργασία όλων των χαρακτήρων της εισόδου, π.χ. μέτρηση

```
int n = 0;
while (getchar() != EOF) n++;
printf("%d characters were read.\n", n);
```

- Η τιμή **EOF** σημαίνει το τέλος της εισόδου (Ctrl-D ή Ctrl-Z από το πληκτρολόγιο)

Επεξεργασία κειμένου

(ii)

- Π.χ. αντιγραφή της εισόδου στην έξοδο

```
while (true) {
    int c = getchar();
    if (c == EOF) break;
    putchar(c);
}
```

- Η τιμή **EOF** πρέπει να ανατεθεί σε μεταβλητή **int**, όχι **char**! Ισοδύναμα:

```
int c;
while ((c = getchar()) != EOF)
    putchar(c);
```

Επεξεργασία κειμένου

(iii)

- Διάβασμα και επεξεργασία όλων των ακεραίων της εισόδου, π.χ. άθροιση

```
int i, sum = 0;
while (true) {
    if (scanf("%d", &i) != 1) break;
    sum += i;
}
```

- Η **scanf** επιστρέφει το πλήθος των στοιχείων που διαβάστηκαν. Ισοδύναμα:

```
int i, sum = 0;
while (scanf("%d", &i) == 1) sum += i;
```


Επεξεργασία κειμένου

(iv)

- Παράδειγμα 1: πρόγραμμα που
 - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
 - μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων και τον αριθμό των γραμμών
 - υπολογίζει το μέσο όρο μήκους γραμμής
- Μετράμε τα '\n' και τους υπόλοιπους χαρακτήρες
- Ελέγχουμε για τέλος εισόδου (EOF)
- Για το μέσο όρο, κάνουμε διαίρεση!

Επεξεργασία κειμένου

(v)

□ Παράδειγμα 1

```
int lines = 0, chars = 0;
while (true) {
    int c = getchar();
    if (c == EOF) break;
    if (c == '\n') lines++; else chars++;
}
printf("%d lines were read\n", lines);
if (lines > 0)
    printf("%0.3lf characters per
    line\n",
           1.0 * chars / lines);
```

□ Καλύτερα:

```
(double) chars
```

μετατροπή τύπου (type cast)

Επεξεργασία κειμένου

(vi)

- Παράδειγμα 2: πρόγραμμα που
 - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
 - μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων, των λέξεων και των γραμμών
 - Τι σημαίνει «λέξη»; Διαδοχικά γράμματα!
 - Συνάρτηση για τον εντοπισμό γραμμάτων
- ```
bool isletter(char c) {
 return c >= 'a' && c <= 'z'
 || c >= 'A' && c <= 'Z';
}
```

## Επεξεργασία κειμένου

(vii)

## □ Παράδειγμα 2

```
int c, lines = 0, chars = 0, words = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
 if (isletter(c)) { words++;
 do { chars++; c = getchar(); }
 while (isletter(c));
 }
 else { chars++;
 if (c == '\n') lines++;
 c = getchar();
 }
}
```

- Έχουμε διαβάσει ένα χαρακτήρα «μπροστά»!

Επεξεργασία κειμένου

(viii)

- Παράδειγμα 3: πρόγραμμα που
  - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
  - μετράει τις συχνότητες εμφάνισης λέξεων με μήκος από 1 μέχρι 20 γράμματα
- Μέτρηση μήκους λέξης
- Μετρητές λέξεων ανά μήκος: πίνακας!
- Εδώ δε χρειάζεται να ασχοληθούμε με τις αλλαγές γραμμών!

Επεξεργασία κειμένου

(ix)

□ Παράδειγμα 3

```
int c, freq[21];
for(int i=1; i<=20; i++) freq[i] = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
 if (isletter(c)) {
 int n = 0;
 do { n++; c = getchar(); }
 while (isletter(c));
 if (n <= 20) freq[n]++;
 }
 else c = getchar();
```

Επεξεργασία κειμένου

(x)

□ Παράδειγμα 3 (συνέχεια)

```
for (int i=1; i<=20; i++)
 printf("%4d words of length %2d\n",
 freq[i], i);
```

□ Μετατροπή κεφαλαίων γραμμάτων σε πεζά

```
char tolower(char ch) {
 if (ch >= 'A' && ch <= 'Z')
 return ch - 'A' + 'a';
 else
 return ch;
}
```

Επεξεργασία κειμένου

(xi)

□ Παράδειγμα 4: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- γράφει τους χαρακτήρες κάθε γραμμής αντίστροφα

□ Αποθήκευση των χαρακτήρων κάθε γραμμής: πίνακας!

- Πρέπει να υποθέσουμε ένα μέγιστο μήκος γραμμής — θα έπρεπε να κάνουμε έλεγχο υπέρβασής του!

Επεξεργασία κειμένου

(xii)

□ Παράδειγμα 4

```
const int MAX = 80;
int c, line[MAX];

while ((c = getchar()) != EOF) {
 int n = 0;
 while (c != '\n') {
 line[n++] = c; c = getchar();
 }
 for (int i = n-1; i >= 0; i--)
 putchar(line[i]);
 putchar('\n');
}
```

Επεξεργασία κειμένου

(xiii)

□ Εύρεση εμφάνισης λέξης-κλειδιού

```
...
// η λέξη-κλειδί έχει 3 χαρακτήρες
for (int j = 0; j < 3; j++)
 key[j] = getchar();
...
// έστω i το μήκος της γραμμής
for (int k = 0; k+2 < i; k++)
 if (line[k] == key[0] &&
 line[k+1] == key[1] &&
 line[k+2] == key[2])
 WRITELN("keyword found!");
```

Συμβολοσειρές

(i)

□ Πίνακες χαρακτήρων `char []`

□ Δείκτες σε χαρακτήρα `char *`

□ Τελειώνουν με το χαρακτήρα `'\0'`

□ Παράδειγμα

```
char name[30];
printf("What's your name?\n");
scanf("%s", name);
printf("Hi %s, how are you?\n", name);
```

Συμβολοσειρές

(ii)

□ Χρήσιμες συναρτήσεις βιβλιοθήκης

```
#include <cstring>
```

□ Μέτρηση μήκους: `strlen`

```
printf("Your name has %d letters.\n",
 strlen(name));
```

□ Λεξικογραφική σύγκριση: `strcmp`

```
if (strcmp(name, "John") == 0)
 printf("I knew you were John!\n");
```

□ Quiz: `strcmp("ding", "dong") == ?`

Συμβολοσειρές

(iii)

- Αντιγραφή: `strcpy`

```
char a[10];
strcpy(a, "ding");
a[1] = 'o';
printf("%s\n", a); // dong
```
- Συνένωση: `strcat`

```
char a[10] = "abc";
strcat(a, "def");
printf("%s\n", a); // abcdef
```

Ταξινόμηση

(i)

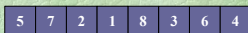
- **Πρόβλημα:** να αναδιαταχθούν τα στοιχεία ενός πίνακα ακεραίων σε αύξουσα σειρά
- Μια από τις σημαντικότερες εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών
- Βασική διαδικασία: εναλλαγή τιμών

```
void swap (int &x, int &y) {
 int save;
 save = x; x = y; y = save;
}
```


Συγκριτικές Μέθοδοι Ταξινόμησης

- **Αντιμετάθεση** κάθε ζεύγους στοιχείων εκτός διάταξης (bubble sort).
- **Εισαγωγή** στοιχείου σε κατάλληλη θέση ταξινομημένου υποπίνακα (insertion sort).
- **Επιλογή** μεγαλύτερου στοιχείου και τοποθέτηση στο τέλος (selection sort, heapsort).
- **Συγχώνευση** ταξινομημένων πινάκων : Διάρθρωση στη μέση, ταξινόμηση, συγχώνευση (mergesort).
- **Διάρθρωση** σε μικρότερα και μεγαλύτερα από στοιχείο-διαχωρισμού και ταξινόμηση (quicksort).

Ταξινόμηση

(v)

- Μέθοδος της φυσαλίδας (bubble sort)

```
for (i = 0; i < n-1; i++)
 for (j = n-2; j >= i; j--)
 if (a[j] > a[j+1])
 swap(a[j], a[j+1]);
```

- Πλήθος συγκρίσεων

$$(n-1) + (n-2) + \dots + 2 + 1 = n(n-1)/2$$

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση

(vi)

- Παράδειγμα εκτέλεσης ($n = 7$)

input: 12 4 9 8 6 7 5

```
12 4 9 8 6 5 7
12 4 9 8 5 6 7
12 4 9 5 8 6 7
12 4 5 9 8 6 7
12 4 5 9 8 6 7
12 4 5 9 8 6 7
i = 0 4 12 5 9 8 6 7
```

```
4 12 5 9 8 6 7
4 12 5 9 6 8 7
4 12 5 6 9 8 7
4 12 5 6 9 8 7
i = 1 4 5 12 6 9 8 7
```

```
4 5 12 6 9 7 8
4 5 12 6 7 9 8
4 5 12 6 7 9 8
i = 2 4 5 6 12 7 9 8
```

```
4 5 6 12 7 8 9
4 5 6 12 7 8 9
i = 3 4 5 6 7 12 8 9
```

```
4 5 6 7 12 8 9
4 5 6 7 8 12 9
i = 4 4 5 6 7 8 12 9
```

```
4 5 6 7 8 9 12
i = 5 4 5 6 7 8 9 12
```

Ταξινόμηση

(vii)

- Βελτίωση με έλεγχο εναλλαγών

```
for (i = 0; i < n-1; i++) {
 bool swaps = false;
 for (j = n-2; j >= i; j--)
 if (a[j] > a[j+1]) {
 swaps = true;
 swap(a[j], a[j+1]);
 }
 if (!swaps) break;
}
```

- Στην καλύτερη περίπτωση απαιτούνται $O(n)$ συγκρίσεις, στη χειρότερη $O(n^2)$

Ταξινόμηση

(ii)

□ Ταξινόμηση με επιλογή (selection sort)

```
for (int i=0; i<n-1; i++) {
 int minpos=i;
 for (int j=i+1; j<n; j++)
 if (a[j] < a[minpos]) minpos = j;
 swap(a[i], a[minpos]);
}
```

□ Πλήθος συγκρίσεων;

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

5	7	2	1	8	3	6	4

Ταξινόμηση

(iii)

□ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
for (int i=1; i<n; i++) {
 int x = a[i], j = i;
 while (j > 0 && a[j-1] > x) {
 a[j] = a[j-1]; j = j-1;
 }
 a[j] = x;
}
```

5	7	2	1	8	3	6	4	$i=1$	1	2	5	7	8	3	6	4	$i=5$
5	7	2	1	8	3	6	4	$i=2$	1	2	3	5	7	8	6	4	$i=6$
2	5	7	1	8	3	6	4	$i=3$	1	2	3	5	6	7	8	4	$i=7$
1	2	5	7	8	3	6	4	$i=4$	1	2	3	4	5	6	7	8	

Ταξινόμηση

(iv)

□ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
for (int i=1; i<n; i++) {
 int x = a[i], j = i;
 while (j > 0 && a[j-1] > x) {
 a[j] = a[j-1]; j = j-1;
 }
 a[j] = x;
}
```

□ Πλήθος συγκρίσεων;

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση

(viii)

□ Ταξινόμηση με συγχώνευση (merge sort)

- Διαιρώ την ακολουθία των αριθμών σε δύο μέρη
- Με αναδρομικές κλήσεις, ταξινομώ τα δύο μέρη ανεξάρτητα
- Συγχωνεύω τα δύο ταξινομημένα μέρη
- Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $O(n \log n)$ συγκρίσεις

Ταξινόμηση

(ix)

□ Ταξινόμηση με συγχώνευση

```
void mergesort (int a[], int first,
 int last) {
 int mid;
 if (first >= last) return;
 mid = (first + last) / 2;
 mergesort(a, first, mid);
 mergesort(a, mid+1, last);
 merge(a, first, mid, last);
}
```

Ταξινόμηση

(x)

□ Συγχώνευση

7	8
5	6
2	4
1	3

1	2	3	4	5	6	7	8

Ταξινόμηση

(xi)

□ Συγχώνευση

```
void merge (int a[], int first,
 int mid, int last) {
 int b[last-first+1];

 int i = first, j = mid+1, k = 0;
 while (i <= mid && j <= last)
 if (a[i] < a[j]) b[k++] = a[i++];
 else b[k++] = a[j++];
 while (i <= mid) b[k++] = a[i++];
 while (j <= last) b[k++] = a[j++];
 for (i=0; i<k; i++) a[first+i] = b[i];
}
```

Ταξινόμηση

(xii)

□ Διαδοχικές ταξινομήσεις και συγχωνεύσεις

Ταξινόμηση

(xiii)

□ Ταξινόμηση με συγχώνευση (διαφορετικά)

```
void mergesort (int n, int *a) {
 if (n <= 1) return;
 int mid = n/2;
 mergesort(mid, a);
 mergesort(n-mid, a+mid);
 merge(a, a+mid, a+n);
}
```

Ταξινόμηση

(xiv)

□ Συγχώνευση (διαφορετικά)

```
void merge (int *first, int *mid,
 int *last) {
 int b[last-first];
 int *i = first, *j = mid, *k = b;

 while (i < mid && j < last)
 if (*i < *j) *k++ = *i++;
 else *k++ = *j++;
 while (i < mid) *k++ = *i++;
 while (j < last) *k++ = *j++;

 i = first; j = b;
 while (j < k) *i++ = *j++;
}
```

Ταξινόμηση

(xv)

□ Ταξινόμηση με διαμέριση (quick sort)

```
void quicksort (int a[], int first,
 int last) {
 int i;
 if (first >= last) return;
 i = partition(a, first, last);
 quicksort(a, first, i);
 quicksort(a, i+1, last);
}
```

Ταξινόμηση

(xvi)

□ Διαμέριση (partition)

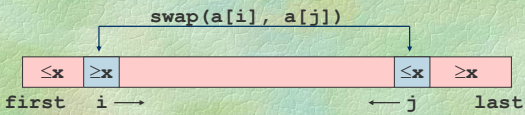
```
int partition (int a[], int first,
 int last) {
 // επιλογή ενός στοιχείου – συνήθως από random θέση
 int x = a[(first + last)/2];
 int i = first, j = last;

 while (true) {
 while (a[i] < x) i++;
 while (x < a[j]) j--;
 if (i >= j) break;
 swap(a[i], a[j]); i++; j--;
 }
 return j;
}
```

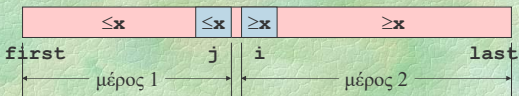
Ταξινόμηση

(xvii)

- Σε κάθε βήμα της διαμέρισης

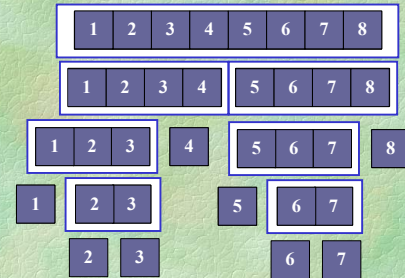
- Μετά τη διαμέριση

Ταξινόμηση

(xviii)

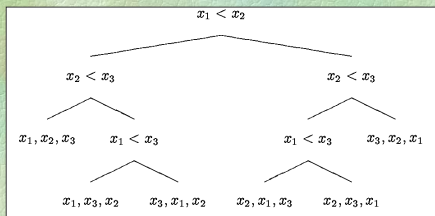
- Διαδοχικές διαμερίσεις και ταξινομήσεις

Ταξινόμηση

(xix)

- Οποιοσδήποτε αλγόριθμος ταξινόμησης n αριθμών χρειάζεται τουλάχιστον $O(n \log n)$ συγκρίσεις

Ορθότητα

(i)

- Είδη ορθότητας
  - Συντακτική
  - Νοηματική
  - Σημασιολογική
- Σημασιολογική ορθότητα ελέγχεται:
  - με δοκιμές (testing)
  - με μαθηματική επαλήθευση

Ορθότητα

(ii)

- Παράδειγμα: εύρεση γινομένου

```
int mult (int x, int y) {
 int i, z = 0;
 for (i=1; i<=x; i++) z = z+y;
 return z;
}
```

- Ισχυρισμός:

- Η συνάρτηση υπολογίζει το γινόμενο δυο φυσικών αριθμών x και y

Ορθότητα

(iii)

- Εντοπισμός σημείων όπου θα γραφούν βεβαιώσεις

```
int mult (int x, int y) {
 int i, /* */ z = 0; /*2*/
 for (i=1; i<=x; i++)
 /*3*/ z = z+y /*4*/;
 /*5*/ return z;
}
```

- Καταγραφή όλων των δυνατών τρόπων ροής ελέγχου

Ορθότητα

(iv)

Βεβαιώσεις

```

/*1 - Βεβαίωση εισόδου: $x \geq 0, y \geq 0$ */
z = 0;
/*2 : $x \geq 0, y \geq 0, z = 0$ */
for (i=1; i<=x; i++)
/*3 - Αναλλοίωτη βρόχου:
 $x \geq 0, y \geq 0, i \leq x, z = y * (i-1)$ */
 z = z+y
/*4 : $x \geq 0, y \geq 0, z = y * i$ */ ;
/*5 - Βεβαίωση εξόδου: $x \geq 0, y \geq 0, z = y * x$ */
return z;

```


Επαλήθευση: για κάθε δυνατό τρόπο ροής 1→2, 2→3, 2→5, 3→4, 4→3, 4→5

Ορθότητα

(v)

Παράδειγμα: υπολογισμός δύναμης με επαναλαμβανόμενο τετραγωνισμό (Gauss)

```

REAL power (REAL y, int j) {
 /*1/ REAL x=y, z; int i=j; /*2*/
 if (i<0) { /*3*/ x=1/x; i=abs(i); }
 /*4*/ z=1;
 while (i>0) {
 /*5*/ if (i%2 != 0) z=z*x;
 /*6*/ x=x*x; i=i/2; /*7*/
 }
 /*8*/ return z;
}

```

Ορθότητα

Ροή ελέγχου

Βεβαιώσεις

```

/*1 - Βεβαίωση εισόδου: REAL y, int j */
/*2 : x = y, i = j */
/*3 : i < 0 */
/*4 : $i \geq 0, y^i = x^i$ */
/*5 - Αναλλοίωτη βρόχου: $i \geq 0, y^i = z * x^i$ */
/*6 : $i \geq 0, y^i = z * x^i$ αν i άρτιος,
 $y^i = z * x^{i-1}$ αν i περιττός */
/*7 : $y^i = z * x^i$ */
/*8 - Βεβαίωση εξόδου: $y^i = z$ */

```


Ορθότητα

(vii)

Μερική ορθότητα (partial correctness)

- αν το πρόγραμμα σταματήσει, τότε το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

Ολική ορθότητα (total correctness)

- το πρόγραμμα θα σταματήσει και το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

Τεχνολογία λογισμικού

Software engineering

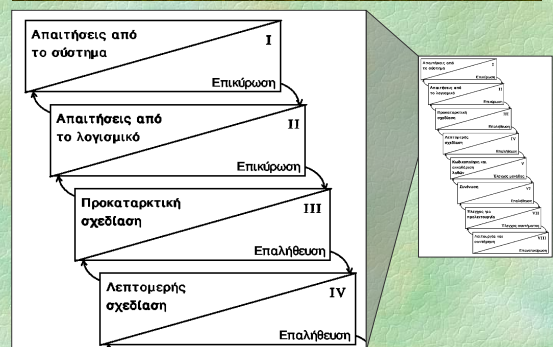
Ανάπτυξη λογισμικού που να εξασφαλίζει:

- παράδοση μέσα σε προδιαγεγραμμένα χρονικά όρια
- κόστος μέσα σε προδιαγεγραμμένα όρια
- καλή ποιότητα
- αξιοπιστία
- δυνατή και όχι δαπανηρή συντήρηση

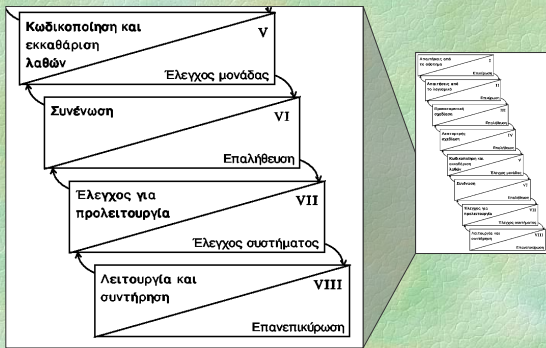
Μοντέλα κύκλου ζωής λογισμικού

Μοντέλο του καταρράκτη

(i)

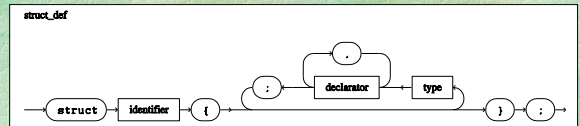

Μοντέλο του καταρράκτη (ii)

Δομές (i)

- **Δομή (struct):** δομημένη μεταβλητή που αποτελείται από πλήθος επιμέρους μεταβλητών πιθανώς διαφορετικών τύπων
- Οι επιμέρους μεταβλητές λέγονται **πεδία** και φέρουν ξεχωριστά ονόματα
- **Σύνταξη**

Δομές (ii)

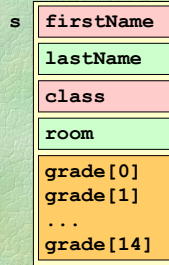
□ Παράδειγμα

```
struct student {
 char firstName[20];
 char lastName[30];
 int class, room;
 int grade[15];
};

student s;

...

s.class = 3;
WRITELN(s.firstName, s.lastName);
```


Δομές (iii)

□ Παράδειγμα: μέσος όρος βαθμολογίας

```
double average (student s) {
 double sum = 0.0;

 for (int i=0; i<15; i++)
 sum += s.grade[i];
 return sum / 15;
}
```

Δομές μέσα σε δομές (iv)

```
struct date {
 int day, month, year;
};

struct student {
 ...
 date birthDate;
 ...
};

...

WRITELN(s.birthDate.day, "/",
 s.birthDate.month, "/",
 s.birthDate.year);
```

Τι είναι οι μιγαδικοί αριθμοί;

say what!

Wikipedia: Στα μαθηματικά, οι μιγαδικοί αριθμοί είναι μία επέκταση του συνόλου των πραγματικών αριθμών με την προσθήκη του στοιχείου i , που λέγεται φανταστική μονάδα, και έχει την ιδιότητα:

$$i^2 = -1$$

Κάθε μιγαδικός αριθμός μπορεί να γραφτεί στη μορφή $a + ib$, όπου $a, b \in \mathbf{R}$

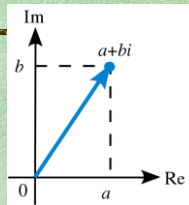
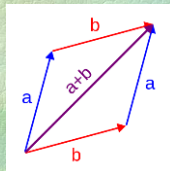

Μιγαδικοί αριθμοί

a: πραγματικό μέρος

b: φανταστικό μέρος

Αριθμητικές πράξεις, π.χ.
πρόσθεση

Για περισσότερα, *ρωτήστε το μαθηματικό σας!*

Μιγαδικοί αριθμοί

```
struct complex { double re, im; };

complex cMult(complex x, complex y) {
 complex result;
 result.re = x.re * y.re - x.im * y.im;
 result.im = x.re * y.im + x.im * y.re;
 return result;
}

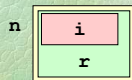
double cNorm(complex x) {
 return sqrt(x.re * x.re + x.im * x.im);
}
```

Ενώσεις

□ Ένωση (union): όπως η δομή αλλά μόνο ένα από τα πεδία χρησιμοποιείται κάθε στιγμή!

□ Παράδειγμα

```
union number { int i; double r; };
number n;
n.r = 1.2;
printf("%lf\n", n.r);
n.i = 42;
printf("%d\n", n.i);
printf("%lf\n", n.r); /* λάθος! */
```


Αρχεία

(i)

□ Αρχείο (file): αποτελείται από

- μεταβλητό πλήθος στοιχείων
- αποθηκευμένων το ένα μετά το άλλο
- συνήθως στην περιφερειακή μνήμη (π.χ. στο δίσκο)
- εν γένει περιέχει δυαδικά δεδομένα (binary)
- ειδική περίπτωση: αρχείο κειμένου

□ Παράδειγμα

```
#include <stdio>
FILE *f;
```

Αρχεία

(ii)

□ Άνοιγμα και κλείσιμο αρχείου

fopen fclose

□ Διάβασμα και γράψιμο

fputc	fgetc	χαρακτήρες
fputs	fgets	συμβολοσειρές
fprintf	fscanf	οτιδήποτε
fwrite	fread	ακολουθίες byte

□ Έλεγχος τέλους αρχείου

feof

Αρχεία κειμένου στη C++

(i)

□ Παράδειγμα: μέτρηση αριθμού γραμμών και χαρακτήρων πολλών αρχείων που ονομάζονται στη γραμμή εντολών

```
#include <stdio>

int main (int argc, char *argv[]) {
 for (int i=1; i<argc; i++)
 // επεξεργασία του αρχείου argv[i]
}
```

Αρχεία κειμένου στη C++

(ii)

□ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
// επεξεργασία του αρχείου argv[i]
FILE *f;
int chars = 0, lines = 0, c;
if ((f = fopen(argv[i], "rt")) ==
 nullptr)
 return 1;
while ((c = fgetc(f)) != EOF) {
 chars++;
 if (c == '\n') lines++;
}
fclose(f);
printf("%d chars, %d lines, %s\n",
 chars, lines, argv[i]);
```

Δυναδικά αρχεία στη C++

(i)

□ Παράδειγμα: αντιγραφή δυαδικών αρχείων

```
► #include <stdio>
► int main (int argc, char * argv[]) {
► FILE *fin, *fout;
► fin = fopen(argv[1], "rb");
► if (fin == nullptr) return 1;
► fout = fopen(argv[2], "wb");
► if (fout == nullptr) return 2;
```

Δυναδικά αρχεία στη C++

(ii)

□ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
► while (!feof(fin)) {
► unsigned char buffer[1000];
► unsigned int count;
► count = fread(buffer, 1, 1000,
► fin);
► fwrite(buffer, 1, count, fout);
► }
► fclose(fin);
► fclose(fout);
► }
```

Πολυπλοκότητα

(i)

□ Κόστος της εκτέλεσης ενός αλγορίθμου που επιλύει κάποιο πρόβλημα, συναρτήσει του μεγέθους του προβλήματος

- χρόνος: αριθμός υπολογιστικών βημάτων
- χώρος: απαιτούμενο μέγεθος μνήμης

□ Συναρτήσεις πολυπλοκότητας

- θετικές και αυξουσες
- π.χ. $f(n) = n(n-1)/2$

Πολυπλοκότητα

(ii)

□ Άνω φράγμα: O

$$O(f) = \{ g \mid \exists c, \exists n_0, \forall n > n_0, g(n) < c f(n) \}$$

□ Κάτω φράγμα: Ω

$$\Omega(f) = \{ g \mid \exists c, \exists n_0, \forall n > n_0, g(n) > c f(n) \}$$

□ Τάξη μεγέθους: Θ

$$\Theta(f) = \{ g \mid \exists c_1, c_2, \exists n_0, \forall n > n_0, \\ c_1 < g(n) / f(n) < c_2 \}$$

- Γράφουμε $g = O(f)$ αντί $g \in O(f)$

- π.χ. $5n^2 + 4n - 2n \log n + 7 = \Theta(n^2)$

Πολυπλοκότητα

(iii)

$$O(1) < O(a(n)) < O(\log^* n) < O(\log n) < O(\sqrt{n}) \\ < O(n) < O(n \log n) \\ < O(n^2) < O(n^2 \log^5 n) \\ < O(n^3) < \dots < \text{Poly} \\ < O(2^n) < O(n!) < O(n^n) \\ < O(2^{n^n}) < \dots < O(A(n))$$

$$\text{Poly} = n^{O(1)}$$

2^{n^2} η υπερεθετική συνάρτηση: $2^{2^{\dots^2}}$ (n φορές)

και $\log^* n$ η αντίστροφή της

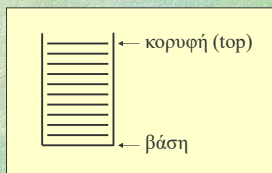
► $A(n)$ η συνάρτηση Ackermann και $a(n)$ η αντίστροφή της

Στοιβες

(i)

- Last In First Out (LIFO)
ό,τι μπαίνει τελευταίο, βγαίνει πρώτο

Στοιβες

(ii)

- Αφηρημένος τύπος δεδομένων
  - **stack**: υλοποιεί τη στοίβα (ακεραίων αριθμών)
  - Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
    - **(stack)** δημιουργεί μια άδεια στοίβα
    - **empty** ελέγχει αν μια στοίβα είναι άδεια
    - **push** προσθήκη στοιχείου στην κορυφή
    - **pop** αφαίρεση στοιχείου από την κορυφή
  - Ο τρόπος υλοποίησης των παραπάνω δεν ενδιαφέρει αυτούς που θα τα χρησιμοποιήσουν
  - Τέτοιοι τύποι λέγονται **αφηρημένοι (ΑΤΔ)**

Στοιβες

(iii)

- Αντικείμενα (objects) στη C++
Υλοποίηση στοίβας με πίνακα

```
class stack {
public:
 stack (*); // κατασκευαστής (constructor)
 bool empty ();
 void push (int x); // μέθοδοι (methods)
 int pop ();
private:
 const int size = 100; // πεδία (fields)
 int data[size]; // όπως στο struct
 int top;
};
```

Στοιβες

(iv)

- Παράδειγμα χρήσης

```
PROGRAM { // stack_demo

 stack s; // καλείται ο κατασκευαστής

 for (int i = 1; i <= 10; i++)
 s.push(i);

 while (!s.empty())
 WRITELN(s.pop());
}
```

Στοιβες

(v)

- Κατασκευή άδειας στοίβας


```
stack::stack () {
 top = 0;
}
```
- Έλεγχος αν μια στοίβα είναι άδεια


```
bool stack::empty () {
 return top == 0;
}
```

Στοιβες

(vi)

- Προσθήκη στοιχείου


```
void stack::push (int x) {
 data[top++] = x;
}
```
- Αφαίρεση στοιχείου


```
int stack::pop () {
 return data[--top];
}
```

Διαχείριση της μνήμης (i)

- Στατικές μεταβλητές: γενικές ή τοπικές
  - ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται **δεσμεύεται** κάθε φορά που καλείται η ενότητα όπου δηλώνονται και **αποδεσμεύεται** στο τέλος της κλήσης
- Δυναμικές μεταβλητές
  - ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται **δεσμεύεται** και **αποδεσμεύεται** δυναμικά, δηλαδή με φροντίδα του προγραμματιστή
  - η προσπέλαση σε δυναμικές μεταβλητές γίνεται με τη χρήση **δεικτών** (pointers)

Διαχείριση της μνήμης (ii)

- Με τη βοήθεια των δυναμικών μεταβλητών υλοποιούνται **δυναμικοί τύποι δεδομένων**
  - συνδεδεμένες λίστες,
  - δέντρα, γράφοι, κ.λπ.
- Πλεονεκτήματα των δυναμικών τύπων
  - μπορούν να περιέχουν **απεριόριστο πλήθος** στοιχείων (αν το επιτρέπει η διαθέσιμη μνήμη)
  - κάποιες πράξεις υλοποιούνται **αποδοτικότερα** (π.χ. προσθήκη και διαγραφή στοιχείων σε ενδιάμεση θέση)

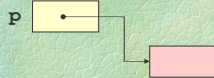
Δυναμική παραχώρηση μνήμης (i)

- Δέσμευση (C++)
  - δημιουργία μιας νέας δυναμικής μεταβλητής

```
int *p;
```

```
...
```

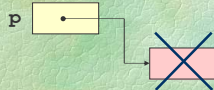
```
p = new int;
```


- Αποδέσμευση

- καταστροφή μιας δυναμικής μεταβλητής

```
delete p;
```


Δυναμική παραχώρηση μνήμης (ii)

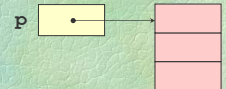
- Δέσμευση
  - δημιουργία πίνακα μεταβλητού μεγέθους

```
int *p, n;
```

```
...
```

```
n = 3;
```

```
p = new int[n];
```


// αν δεν υπάρχει αρκετή μνήμη, προκύπτει **εξαίρεση**

// σε αυτό το μάθημα δε θα μιλήσουμε για εξαιρέσεις στη C++

- Αποδέσμευση

```
delete [] p;
```

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (iii)

- Δέσμευση και αποδέσμευση σε C

```
#include <stdlib.h>
```

```
int *p;
```

```
...
```

```
p = (int *) malloc(42 * sizeof(int));
```

```
if (p == NULL) {
 printf("Out of memory!\n");
 exit(1);
}
```

```
...
```

```
free(p);
```

```
p = new int[42];
...
delete [] p;
```

Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (i)

- Παράδειγμα

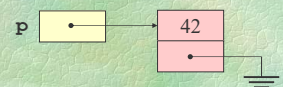
```
struct thing {
 int num;
 int *ptr;
};
```

```
thing *p;
```

```
p = new thing;
```

```
p->num = 42;
```

```
p->ptr = nullptr;
```


p->something ισοδύναμο με **(*p).something**

Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (ii)

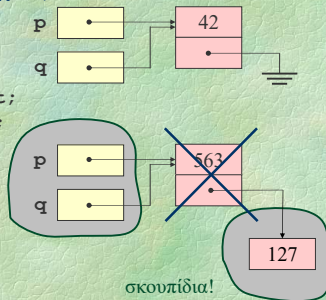
Παράδειγμα (συνέχεια)

`q = p;`

`q->num = 563;`
`q->ptr = new int;`
`*(q->ptr) = 127;`

`delete p;`

ξεκρέμαστοι δείκτες!

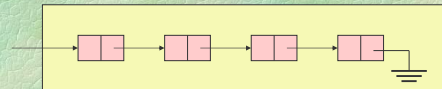
Συνδεδεμένες λίστες (i)

Είναι γραμμικές διατάξεις

Κάθε κόμβος περιέχει:

- κάποια πληροφορία
- ένα σύνδεσμο στον επόμενο κόμβο

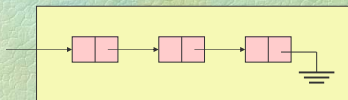
Ο τελευταίος κόμβος έχει κενό σύνδεσμο

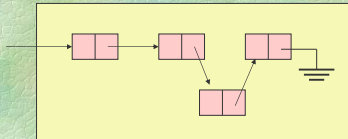
Συνδεδεμένες λίστες (ii)

Ευκολότερη προσθήκη στοιχείων

πριν

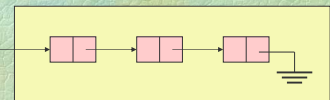
μετά

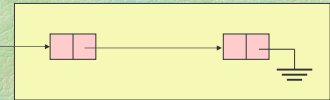
Συνδεδεμένες λίστες (iii)

Ευκολότερη διαγραφή στοιχείων

πριν

μετά

Συνδεδεμένες λίστες (iv)

Τύπος κόμβου συνδεδεμένης λίστας

```
struct node {
 int info;
 node *next; ← αυτοαναφορά!
};
```

Μια συνδεδεμένη λίστα παριστάνεται συνήθως με ένα δείκτη στο πρώτο της στοιχείο

► `node *head;`

Συνδεδεμένες λίστες (v)

Παράδειγμα κατασκευής λίστας

```
node* readListReversed () {
 node *head = nullptr, *n;
 int data;

 while (scanf("%d", &data) == 1) {
 n = new node;
 n->info = data;
 n->next = head;
 head = n;
 }
 return head;
}
```

Συνδεδεμένες λίστες

(vi)

□ Εκτύπωση λίστας

```
void print (node *p) {
 while (p != nullptr) {
 Writeln(p->info);
 p = p->next;
 }
}
```

□ Ισοδύναμο (για να μη «χαθεί» η αρχή p):

```
for (node *q = p; q != nullptr;
 q = q->next)
 Writeln(q->info);
```

Συνδεδεμένες λίστες

(vii)

□ Εκτύπωση λίστας με αναδρομή

```
void print (node *p) {
 if (p != nullptr) { Writeln(p->info);
 print(p->next);
 }
}
```

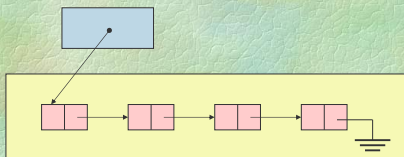
□ Εκτύπωση λίστας αντίστροφα με αναδρομή

```
void printBack (node *p) {
 if (p != nullptr) { printBack(p->next);
 Writeln(p->info);
 }
}
```

Στοιίβες (ξανά)

(i)

□ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Στοιίβες (ξανά)

(ii)

□ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
class stack {
public:
 stack ();
 bool empty ();
 void push (int x);
 int pop ();
private:
 struct node {
 int info;
 node *next;
 };
 node *head;
};
```

ίδια όπως πριν!

Στοιίβες (ξανά)

(iii)

□ Κατασκευή άδειας στοίβας

```
stack::stack () {
 head = nullptr;
}
```

□ Έλεγχος αν μια στοίβα είναι άδεια

```
bool stack::empty () {
 return head == nullptr;
}
```

Στοιίβες (ξανά)

(iv)

□ Προσθήκη στοιχείου

```
void stack::push (int x) {
 node *p = new node;
 p->info = x;
 p->next = head;
 head = p;
}
```


Στοιβες (ξανά)

(v)

□ Αφαίρεση στοιχείου

```
int stack::pop () {
 node *p = head;
 int result = head->info;
 head = head->next;
 delete p;
 return result;
}
```

Στοιβες (ξανά)

(vi)

□ Παράδειγμα χρήσης

```
PROGRAM { // stack_demo

 stack s; // καλείται ο κατασκευαστής

 for (int i = 1; i <= 10; i++)
 s.push(i);

 while (!s.empty())
 WRITELN(s.pop());
}
```

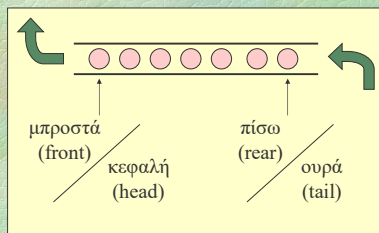
Δεν άλλαξε
τίποτα!

Ουρές

(i)

□ First In First Out (FIFO)

ό,τι μπαίνει πρώτο, βγαίνει πρώτο

Ουρές

(ii)

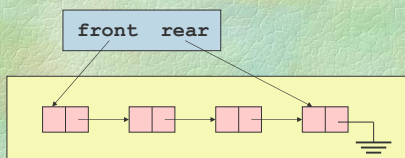
□ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **queue** που υλοποιεί την ουρά (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
  - **(queue)** δημιουργεί μια άδεια ουρά
  - **empty** ελέγχει αν μια ουρά είναι άδεια
  - **enqueue** προσθήκη στοιχείου στο τέλος
  - **dequeue** αφαίρεση στοιχείου από την αρχή

Ουρές

(iii)

□ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Ουρές

(iv)

□ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
class queue {
public:
 queue ();
 bool empty ();
 void enqueue (int x);
 int dequeue ();
private:
 struct node {
 int info;
 node *next;
 };
 node *front, *rear;
};
```

Ουρές

(v)

□ Κατασκευή άδειας ουράς

```
queue::queue () {
 front = rear = nullptr;
}
```

□ Έλεγχος αν μια ουρά είναι άδεια

```
bool queue::empty () {
 return front == nullptr;
}
```

Ουρές

(vi)

□ Προσθήκη στοιχείου

```
void queue::enqueue (int x) {
 node *p = new node;
 p->info = x;
 p->next = nullptr;
 if (front == nullptr)
 front = p;
 else
 rear->next = p;
 rear = p;
}
```

Ουρές

(vii)

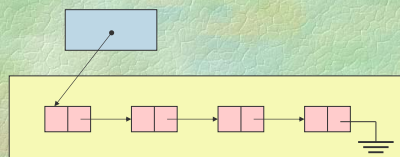
□ Αφαίρεση στοιχείου

```
int queue::dequeue () {
 node *p = front;
 int result = front->info;
 if (front == rear)
 rear = nullptr;
 front = front->next;
 delete p;
 return result;
}
```

Γραμμικές λίστες

(i)

□ Γενική μορφή απλά συνδεδεμένης λίστας


```
struct node {
 int info;
 node *next;
};

typedef node *list;
```

Γραμμικές λίστες

(ii)

□ Εισαγωγή στο τέλος

$O(n)$

```
void insertAtRear (list &l, int data) {
 node *p, *q;
 p = new node;
 p->info = data; p->next = nullptr;
 if (l == nullptr) l = p;
 else {
 q = l;
 while (q->next != nullptr)
 q = q->next;
 q->next = p;
 }
}
```

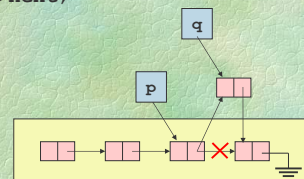
Γραμμικές λίστες

(iii)

□ Εισαγωγή μετά τον κόμβο p

$O(1)$

```
void insertAfter (node *p, int data) {
 if (p != nullptr) {
 node *q = new node;
 q->info = data;
 q->next = p->next;
 p->next = q;
 }
}
```


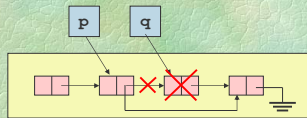

Γραμμικές λίστες

(iv)

- Διαγραφή του κόμβου μετά τον p $O(1)$

```
void deleteAfter (node *p) {
 if (p != nullptr &&
 p->next != nullptr) {
 node *q = p->next;
 p->next = q->next;
 delete q;
 }
}
```


Γραμμικές λίστες

(v)

- Εύρεση στοιχείου $O(n)$

```
node *search (list l, int data) {
 node *p;

 for (p = l; p != nullptr; p = p->next)
 if (p->info == data) return p;
 return nullptr;
}
```

Γραμμικές λίστες

(vii)

- Συνένωση δύο λιστών $O(n)$

```
void concat (list l1, list l2) {
 node *p;

 if (l2 == nullptr) return;
 if (l1 == nullptr) l1 = l2;
 else {
 p = l1;
 while (p->next != nullptr)
 p = p->next;
 p->next = l2;
 }
}
```

Γραμμικές λίστες

(vi)

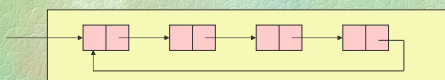
- Αντιστροφή λίστας $O(n)$

```
void reverse (list &l) {
 node *p, *q;

 q = nullptr;
 while (l != nullptr) {
 p = l;
 l = p->next;
 p->next = q;
 q = p;
 }
 l = q;
}
```

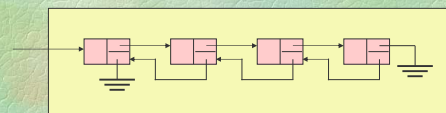
Κυκλικές λίστες

- Ο επόμενος του τελευταίου κόμβου είναι πάλι ο πρώτος

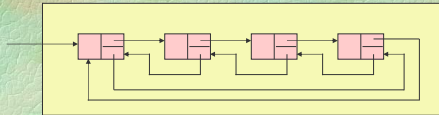
Διπλά συνδεδεμένες λίστες

- Δύο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο

Διπλά συνδεδεμένες κυκλικές λίστες

- Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο
- Ο επόμενος του τελευταίου είναι ο πρώτος
- Ο προηγούμενος του πρώτου είναι ο τελευταίος

Γράφοι

(i)

Γράφος ή γράφημα (graph) $G = (V, E)$

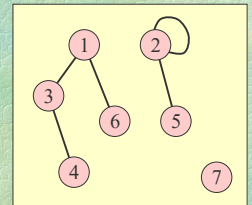
- V Σύνολο κόμβων ή κορυφών
- E Σύνολο ακμών, δηλαδή ζευγών κόμβων

Παράδειγμα

$$V = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$$

$$E = \{(x, y) \mid x, y \in V, x+y=4 \text{ ή } x+y=7\}$$

Γραφική παράσταση

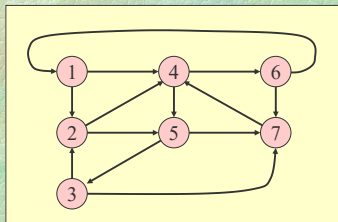

Γράφοι

(ii)

Κατευθυνόμενος γράφος (directed graph)

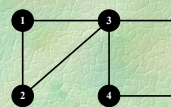
- Οι ακμές είναι διατεταγμένα ζεύγη
- Μπορούν να υλοποιηθούν με δείκτες

Αναπαράσταση Γράφων

... με πίνακα γειτνίασης: $A[i, j] = \begin{cases} 1 & (v_i, v_j) \in E \\ 0 & (v_i, v_j) \notin E \end{cases}$

- Αν έχουμε βάρη, $A[i, j] = w(v_i, v_j)$
- Μη-κατευθυνόμενο: **συμμετρικός** πίνακας.
- Χώρος $\Theta(n^2)$, άμεσος έλεγχος για ύπαρξη ακμής.

	1	2	3	4	5	6
1	0	1	1	0	0	0
2	1	0	1	0	0	0
3	1	1	0	1	1	0
4	0	0	1	0	0	1
5	0	0	1	0	0	0
6	0	0	0	1	0	0

Αναπαράσταση Γράφων

... με πίνακα γειτνίασης: $A[i, j] = \begin{cases} 1 & (v_i, v_j) \in E \\ 0 & (v_i, v_j) \notin E \end{cases}$

- Αν έχουμε βάρη, $A[i, j] = w(v_i, v_j)$
- Μη-κατευθυνόμενο: **συμμετρικός** πίνακας.
- Χώρος $\Theta(n^2)$, άμεσος έλεγχος για ύπαρξη ακμής.

	1	2	3	4	5	6
1	0	0	1	0	0	0
2	1	0	0	1	0	0
3	0	1	0	1	1	0
4	0	1	0	0	0	1
5	0	0	0	0	0	1
6	0	0	1	0	0	0

Αναπαράσταση Γράφων

... με λίστα γειτνίασης: γειτονικές κορυφές σε διασυνδεδεμένη λίστα.

- Βάρη αποθηκεύονται στους κόμβους της λίστας.
- Χώρος $\Theta(m)$.
- Έλεγχος για ύπαρξη ακμής σε χρόνο $O(\text{βαθμός}(u))$.

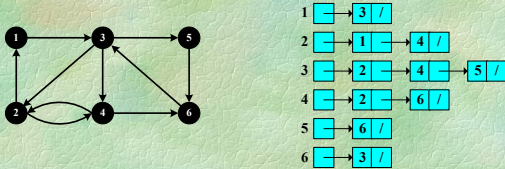
	1	2	3	4	5	6
1		2	3			
2	1		3			
3	1	2		4	5	
4		3	6			
5		3				
6		4				

Αναπαράσταση Γράφων

... με **λίστα γειτνίασης**: γειτονικές κορυφές σε διασυνδεδεμένη λίστα.

- Βάρη αποθηκεύονται στους κόμβους της λίστας.
- Χώρος $\Theta(m)$.
- Έλεγχος για ύπαρξη ακμής σε χρόνο $O(\deg(u))$.

Δυαδικά δέντρα

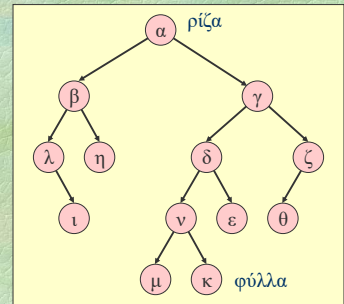
(i)

□ Ειδικοί γράφοι της μορφής:

□ Κάθε κόμβος έχει 0, 1 ή 2 παιδιά

□ **Ρίζα**: ο αρχικός κόμβος του δένδρου

□ **Φύλλα**: κόμβοι χωρίς παιδιά

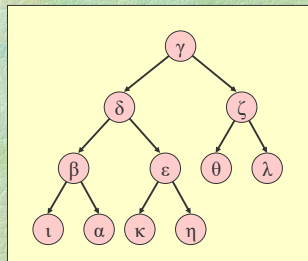
Δυαδικά δέντρα

(ii)

□ Πλήρες δυαδικό δέντρο:

□ Μόνο το **κατώτατο** επίπεδο μπορεί να μην είναι πλήρες

□ Πλήθος κόμβων = $n \Rightarrow \text{ύψος} = O(\log n)$

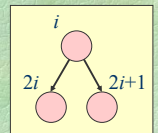

Δυαδικά δέντρα

(iii)

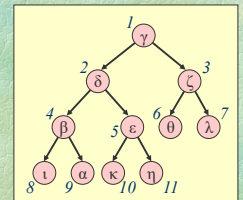
□ Υλοποίηση με πίνακα

- Αν ένας κόμβος αποθηκεύεται στη θέση i του πίνακα, τα παιδιά του αποθηκεύονται στις θέσεις $2i$ και $2i+1$

□ Παράδειγμα

$a[1] = 'γ'; a[7] = 'λ';$
 $a[2] = 'δ'; a[8] = 'ι';$
 $a[3] = 'ζ'; a[9] = 'α';$
 $a[4] = 'β'; a[10] = 'κ';$
 $a[5] = 'ε'; a[11] = 'η';$
 $a[6] = 'θ'$

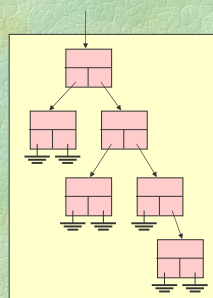
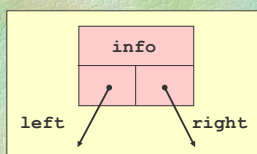

Δυαδικά δέντρα

(iv)

□ Υλοποίηση με δείκτες

```
struct node {
 int info;
 node *left, *right;
};
typedef node *tree;
```


Δυαδικά δέντρα

(v)

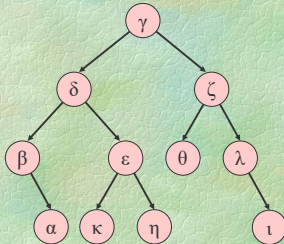
□ Διάσχιση όλων των κόμβων ενός δένδρου

- **προθεματική διάταξη (preorder)**
για κάθε υποδέντρο, πρώτα η ρίζα, μετά το αριστερό υποδέντρο και μετά το δεξιό
- **επιθεματική διάταξη (postorder)**
για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό υποδέντρο, μετά το δεξιό και μετά η ρίζα
- **ενθεματική διάταξη (inorder)**
για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό υποδέντρο, μετά η ρίζα και μετά το δεξιό

Δυαδικά δέντρα

(vi)

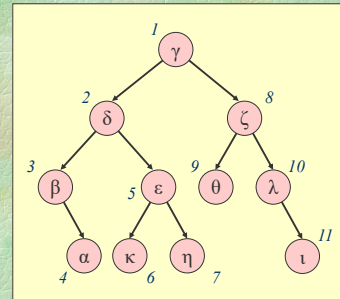
- Διάσχιση preorder / inorder / postorder

Δυαδικά δέντρα

(vi)

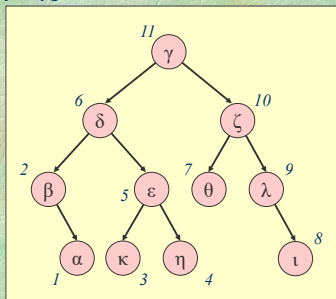
- Διάσχιση preorder

Δυαδικά δέντρα

(vii)

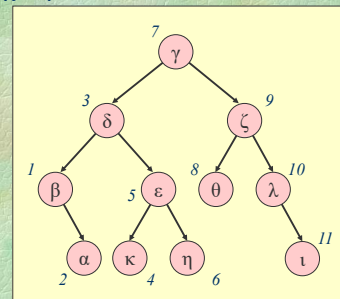
- Διάσχιση postorder

Δυαδικά δέντρα

(viii)

- Διάσχιση inorder

Δυαδικά δέντρα

(ix)

- Υλοποίηση της διάσχισης preorder

```
void preorder (tree t) {
 if (t != nullptr) { WRITELN(t->info);
 preorder(t->left);
 preorder(t->right);
 }
}
```

- Η παραπάνω διαδικασία είναι αναδρομική
- Η μη αναδρομική διάσχιση είναι εφικτή αλλά πολύπλοκη (threading)

Δυαδικά δέντρα

(x)

- Πλήθος κόμβων και ύψος δέντρου

```
int size(tree t) {
 if (t == nullptr) return 0;
 return 1 + size(t->left)
 + size(t->right);
}

int height(tree t) {
 if (t == nullptr) return 0;
 return 1 + max(height(t->left),
 height(t->right));
}
```

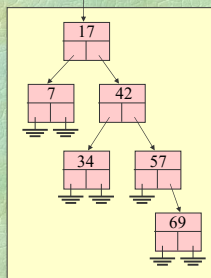
Πολυπλοκότητα;
 $O(n)$

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(i)

- **Binary search trees**
- Για κάθε κόμβο ισχύουν οι παρακάτω ιδιότητες:
  - όλοι οι κόμβοι του αριστερού υποδέντρου έχουν τιμές **μικρότερες ή ίσες** της τιμής του κόμβου
  - όλοι οι κόμβοι του δεξιού υποδέντρου έχουν τιμές **μεγαλύτερες ή ίσες** της τιμής του κόμβου

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(ii)

- Τα δυαδικά δέντρα αναζήτησης διευκολύνουν την αναζήτηση στοιχείων
- Αναδρομική αναζήτηση
  - αν η τιμή που ζητείται είναι στη ρίζα, βρέθηκε
  - αν είναι μικρότερη από την τιμή της ρίζας, αρκεί να αναζητηθεί στο αριστερό παιδί
  - αν είναι μεγαλύτερη από την τιμή της ρίζας, αρκεί να αναζητηθεί στο δεξί παιδί
- Κόστος αναζήτησης, εισαγωγής, διαγραφής: $O(k)$, όπου k είναι το **ύψος** του δέντρου

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(iii)

- Αναζήτηση

```
node *search (node *t, int key) {
 if (t == nullptr)
 return nullptr; // not found
 if (t->info == key) return t; // found
 if (t->info > key)
 return search(t->left, key);
 else
 return search(t->right, key);
}
```

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(iv)

- Εισαγωγή

```
node *insert (node *t, int key) {
 if (t == nullptr) {
 node *p = new node;
 p->info = key;
 p->left = p->right = nullptr;
 return p;
 }
 if (t->info > key)
 t->left = insert(t->left, key);
 else if (t->info < key)
 t->right = insert(t->right, key);
 return t;
}
```

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(v)

- **Ισοζύγισμα**

- Εφόσον το κόστος των πράξεων είναι $O(k)$ θέλουμε να κρατάμε μικρό το ύψος k του δέντρου
- **Ισοζυγισμένα δένδρα** (balanced trees): το βάθος δυο φύλλων διαφέρει το πολύ κατά 1
- Διάφορες παραλλαγές ορίζουν διαφορετικά την έννοια του ισοζυγίσματος: AVL, red-black trees
- Σε ένα ισοζυγισμένο δυαδικό δέντρο αναζήτησης με n κόμβους, μπορούμε να βρεθούμε από τη ρίζα σε οποιοδήποτε κόμβο με κόστος $O(\log n)$

Το λειτουργικό σύστημα Unix

(i)

- Bell Labs, ~1970
- Δομή του Unix
  - πυρήνας (kernel)
  - φλοιός (shell)
  - βοηθητικά προγράμματα (utilities)
- Ιεραρχικό σύστημα αρχείων
  - Δενδρική δομή
  - Ένας **κατάλογος** (directory) μπορεί να περιέχει **αρχεία** (files) ή άλλους (υπο)καταλόγους

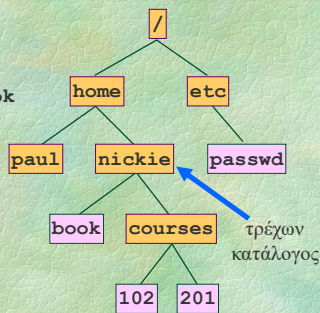
Το λειτουργικό σύστημα Unix (ii)

□ Απόλυτα ονόματα

```
/
/etc
/home/nickie/book
/home/paul
/etc/passwd
```

□ Σχετικά ονόματα

```
book
courses/201
./courses/102
../paul
../../etc/passwd
```


Το λειτουργικό σύστημα Unix (iii)

□ Θετικά στοιχεία του Unix

- ιεραρχικό σύστημα αρχείων
- πολλοί χρήστες συγχρόνως (multi-user)
- πολλές διεργασίες συγχρόνως (multi-tasking)
- επικοινωνίες και υποστήριξη δικτύου

□ Αρνητικά στοιχεία του Unix

- κρυπτογραφικά ονόματα εντολών
- περιορισμένη και συνθηματική βοήθεια

Σύστημα αρχείων του Unix (i)

□ Αντιγραφή αρχείων

cp

```
cp oldfile newfile
cp file1 file2 ... filen directory
cp -r directory1 directory2
cp -i oldfile newfile
```

□ Μετονομασία ή μετακίνηση αρχείων

mv

```
mv oldfile newfile
mv file1 file2 ... filen directory
mv -i oldfile newfile
```

Σύστημα αρχείων του Unix (ii)

□ Διαγραφή αρχείων

rm

```
rm file1 file2 ... filen
rm -i file1 file2 ... filen
rm -f file1 file2 ... filen
rm -r directory
```

□ Δημιουργία directories

mkdir

```
mkdir directory1 ... directoryn
```

□ Διαγραφή άδειων directories

rmdir

```
rmdir directory1 ... directoryn
```

□ Αλλαγή directory

cd

```
cd directory
```

Σύστημα αρχείων του Unix (iii)

□ Εμφάνιση πληροφοριών για αρχεία

ls

```
ls
ls file1 file2 directory3 ...
```

□ Επιλογές (options)

- l εκτεταμένες πληροφορίες
- a εμφανίζονται και τα κρυφά αρχεία
- t ταξινόμηση ως προς το χρόνο τροποποίησης
- F εμφανίζεται ο τύπος κάθε αρχείου
- d εμφανίζονται πληροφορίες για ένα directory, όχι για τα περιεχόμενά του
- R αναδρομική εμφάνιση πληροφοριών

Προγράμματα εφαρμογών Unix (i)

□ Εμφάνιση manual page

man

```
man command
whatis command
```

□ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου

cat

```
cat file1 file2 ... filen
```

□ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου ανά σελίδα

more

less

```
more file1 file2 ... filen
less file1 file2 ... filen
```


Προγράμματα εφαρμογών Unix (ii)

- Εμφάνιση πρώτων γραμμών **head**
`head file1 file2 ... filen`
`head -10 file1 file2 ... filen`
- Εμφάνιση τελευταίων γραμμών **tail**
`tail file1 file2 ... filen`
`tail -10 file1 file2 ... filen`
- Πληροφορίες για το είδος αρχείου **file**
`file file1 file2 ... filen`
- Εμφάνιση ημερομηνίας και ώρας **date**
`date`

Προγράμματα εφαρμογών Unix (iii)

- Εκτύπωση αρχείου **lpr**
`lpr file1 file2 ... filen`
- Μεταγλωττιστής Pascal **pc**
`pc -o executable program.p`
`gpc -o executable program.p`
- Μεταγλωττιστής C **cc**
`cc -o executable program.p`
`gcc -o executable program.p`
- Επεξεργασία αρχείου κειμένου **vi**
`vi file1 file2 ... filen`

Βασική λειτουργία του vi (i)

- Δύο καταστάσεις λειτουργίας
  - κατάσταση εντολών
  - κατάσταση εισαγωγής κειμένου
- Στην κατάσταση εισαγωγής κειμένου
  - πηγαίνουμε με συγκεκριμένες εντολές (π.χ. **i**, **a**)
  - μπορούμε μόνο να εισάγουμε χαρακτήρες
- Στην κατάσταση εντολών
  - πηγαίνουμε με το πλήκτρο **ESC**
  - μπορούμε να μετακινούμαστε και να δίνουμε εντολές

Βασική λειτουργία του vi (ii)

- Μετακίνηση μέσα σε αρχείο
  - ← ↓ ↑ → κατά ένα χαρακτήρα
  - h j k l** (ομοίως)
  - w** μια λέξη δεξιά
  - CTRL+F** μια σελίδα μετά
  - CTRL+B** μια σελίδα πριν
  - CTRL+D** μισή σελίδα μετά
  - CTRL+U** μισή σελίδα πριν
  - o \$** στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
  - ^** στον πρώτο χαρακτήρα της γραμμής

Βασική λειτουργία του vi (iii)

- Μετακίνηση μέσα σε αρχείο (συνέχεια)
  - **+** στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης γραμμής
  - ( )** στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης πρότασης
  - { }** στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης παραγράφου
  - n G** στην *n*-οστή γραμμή
  - G** στην τελευταία γραμμή

Βασική λειτουργία του vi (iv)

- Εισαγωγή κειμένου
  - i a** εισαγωγή πριν ή μετά τον cursor
  - I A** εισαγωγή στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
  - o O** εισαγωγή σε νέα κενή γραμμή κάτω ή πάνω από την τρέχουσα
  - r** αντικατάσταση ενός χαρακτήρα
  - R** αντικατάσταση πολλών χαρακτήρων

Βασική λειτουργία του vi (v)

□ Διαγραφή κειμένου

- x** του τρέχοντα χαρακτήρα
- X** του προηγούμενου χαρακτήρα
- dw** μέχρι το τέλος λέξης
- dd** ολόκληρης της τρέχουσας γραμμής
- n dd n** γραμμών αρχίζοντας από την τρέχουσα
- Οι λέξεις και οι γραμμές που διαγράφονται τοποθετούνται στο buffer (**cut**)

Βασική λειτουργία του vi (vi)

□ Εύρεση συμβολοσειράς

- / xxx** εύρεση προς τα εμπρός
- ? xxx** εύρεση προς τα πίσω
- n N** επόμενη εύρεση ορθής ή αντίθετης φοράς

□ Άλλες εντολές

- CTRL-L** επανασχεδίαση της εικόνας
- u** ακύρωση της τελευταίας εντολής
- .** επανάληψη της τελευταίας εντολής
- J** συνένωση της τρέχουσας γραμμής με την επόμενη

Βασική λειτουργία του vi (vii)

□ Αντιγραφή και μετακίνηση κειμένου

- yy** αντιγραφή μιας γραμμής στο buffer (**copy**)
- n yy** αντιγραφή **n** γραμμών στο buffer
- p P** επικόλληση των περιεχομένων του buffer κάτω ή πάνω από την τρέχουσα γραμμή (**paste**)

□ Αποθήκευση και έξοδος

- :w** αποθήκευση του αρχείου
- :q** έξοδος
- :wq** αποθήκευση του αρχείου και έξοδος
- :q!** έξοδος χωρίς αποθήκευση

Internet (i)

□ Δίκτυο υπολογιστών (computer network)

□ Ονόματα και διευθύνσεις υπολογιστών

- Διεύθυνση IP **147.102.1.1**
- Όνομα **theseas.softlab.ntua.gr**
  - ο υπολογιστής στο δίκτυο του Εργαστηρίου Τεχνολογίας Λογισμικού
  - στο δίκτυο της Σ.Η.Μ.Μ.Υ.
  - στο δίκτυο του Ε.Μ.Π.
  - Επικράτειες (domains) στο δίκτυο της Ελλάδας

Internet (ii)

□ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)

- ηλεκτρονική ταχυδρομική διεύθυνση

nickie@softlab.ntua.gr

↑ όνομα χρήστη   ↑ όνομα υπολογιστή ή επικράτειας

- υπάρχει πληθώρα εφαρμογών που διαχειρίζονται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Internet (iii)

□ Πρόσβαση σε απομακρυσμένους υπολογιστές (telnet)

```
maya$ telnet theseas.softlab.ntua.gr
SunOS 5.7
login: nickie
Password:
Last login: Thu Jan 16 12:33:45
Sun Microsystems Inc. SunOS 5.7
You have new mail.

Fri Jan 17 03:16:45 EET 2003

There are 28 messages in your mailbox.
There are 2 new messages.

theseas$
```


Internet

(iv)

□ Μεταφορά αρχείων (FTP)

- **κατέβασμα αρχείων** (download)
μεταφορά αρχείων από τον απομακρυσμένο υπολογιστή προς τον τοπικό υπολογιστή
- **ανέβασμα αρχείων** (upload)
μεταφορά αρχείων από τον τοπικό υπολογιστή προς τον απομακρυσμένο υπολογιστή
- **anonymous FTP**
π.χ. `ftp.ntua.gr`

Internet

(v)

□ Ηλεκτρονικά νέα (news)

- **ομάδες συζήτησης** (newsgroups)
η συζήτηση συνήθως περιστρέφεται γύρω από συγκεκριμένα θέματα
π.χ. `comp.lang.pascal`
- οι ομάδες συζήτησης λειτουργούν σαν **πίνακες ανακοινώσεων**
- καθένας μπορεί να διαβάσει τις ανακοινώσεις των άλλων και να βάλει την ανακοίνωσή του (posting)

Internet

(vi)

□ Κουτσομπολιό (chat ή IRC)

- **κανάλια** (channels)
η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος
- είναι όμως **σύγχρονη**, δηλαδή γίνεται σε συγκεκριμένο χρόνο και δεν τηρείται αρχείο των λεχθέντων
- καθένας μπορεί να «ακούει» τα λεγόμενα των άλλων και να «μιλά» προς αυτούς

Internet

(vii)

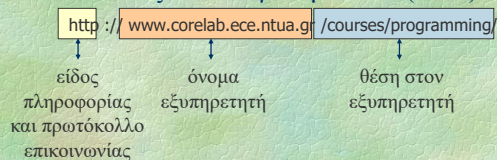
□ Παγκόσμιος ιστός World-Wide Web (WWW)

- ένα σύστημα αναζήτησης **υπερμεσικών πληροφοριών** (hypermedia information)
- **ιστοσελίδες** (web pages), **υπερμέσα** (hypermedia), **σύνδεσμοι** (links), **εξυπηρετητές** (servers), και **περιγηγτές** (browsers)

Internet

(viii)

□ Διευθύνσεις στον παγκόσμιο ιστό (URL)

□ Παραδείγματα διευθύνσεων

`http://www.ntua.gr/`
`ftp://ftp.ntua.gr/pub/linux/README.txt`
`news://news.ntua.gr/comp.lang.pascal`